

**SOCRATES ARKS
HUNGARIAN VERSION
2000**

**PARTICIPÁCIÓS GYAKORLATOK
ARKS KEYS TO PARTICIPATION**

TARTALOM (CONTENTS)

**Bevezetés a participációs gyakorlatokhoz
Introduction to Keys to Participation**

**Mi a részvétel?
What is participation?**

**Mi az állampolgárság?
What is citizenship?**

**Ki vagyok én? Önmagam bemutatása és mások megismerése
Who I am? Introducing yourself and getting known others**

**Ki vagyok én? Hogyan látnak engem mások?
Who I am? How do others see me?**

**Ki vagyok én? Emberi kapcsolataim
Who I am? Your links**

**Fontos személyek az Ön életében
The significant others in your life**

**Mik az értékeim?
What are my values?**

**Hogyan írná le azt a közösséget, amelyben él?
Identifying your community**

**A célkitűzések meghatározása
Identifying objectives. Smoking policy**

**Hogyan készítsünk kutatási tervet?
Planning a research project. Unemployment**

**Mirol is van szó? A dolgok megértése a vitában
Understanding the issues through discussion. Gypsy program**

**A vitatéma megértése.
Understanding the issues. Rationalizing healthcare**

**A kontrol kifejlesztése és a részvétel
Developing control and participation**

**A megállapodás létrejötte: Döntéshozatal
Developing agreement: Decision making**

**Az információszerzés nehézségei. Alapkérdések
Coping with information. Key questions**

Hogyan jutunk megállapodásra? Eltérő nézetek tolerálása
How do we reach agreement? Tolerating different points of view

Hogyan jutunk megegyezésre? Példa: egy menekülttábor elhelyezése
How do we reach agreement? Siting a hostel: Transsylvanian refugees

Hogyan érünk el megegyezést?
How do we reach agreement? Planning free-time activities

Mi a teendő és kinek kell megtennie?
What needs to be done and who needs to do it?

Hogyan írjunk és szerkesszünk újságot?
Writing a newsletter

Mi a teendő és kinek kell megtennie? Egy esemény megtervezése
What needs to be done and who needs to do it? Time plan for a work event

Munkavégzés egyedül vagy másokkal
Working with others or working alone

Dolgozunk együtt. Bizottsági eljárások
Working together. Committee procedures

A befolyásolás módjai
Ways of influencing

Tárgyalás
Negotiation

Konszenzus játék: vajon mennyi?
Consensus game: guess how many?

Hogyan foglalkozunk az emberekkel?
Dealing with people. Obstructive behavior

Forgalmi lámpa
Traffic lights

Ökörszem
Bull's eye

BEVEZETÉS A PARTICIPÁCIÓS GYAKORLATOKHOZ (INTRODUCTION TO KEYS TO PARTICIPATION)

A részvétel sok szinten valósulhat meg, ha az ember a társadalomban benne él. Az átlagember mindennapi életét hosszú ideig olyan döntések határozták meg, amelyekbe semmilyen beleszólása nem volt. Így például orvosok minden magyarázat nélkül alkalmaztak gyógyító eljárásokat, tanárok úgy alakították ki a tantervet, hogy nem kérdezték meg a diákokat, az élelmiszeripar alakította ki az élelmiszerek minőségi normáit, a környezetvédelem és tervezés a helyi közösséget közvetlenül érintő döntéseket hoztak.

Ez a tantervi rész arra szeretné felhívni a figyelmet, hogy az emberek eltérő módon vehetnek részt a társadalom működtetésében és ez a részvétel a kivitelezési módban is eltérő. A következőkben bemutatott gyakorlatok segítenek abban, hogy részvételünket a közösség bennünket érintő dolgaiban tudatosítsuk és hogyan alakítsunk ki ellenőrzést az életünket befolyásoló döntések felett.

Ahhoz, hogy aktív résztvevővé váljunk, meg kell értenünk a rendszert és az ezt működtető folyamatokat. E tantervi rész létrehozói arra törekedtek, hogy olyan módszert dolgozzanak ki, amely lehetővé teszi mindazoknak a részvételét a döntési folyamatban, akik valamilyen módon érintettek vagy befolyásuk van a rendszer és a módszerek kialakítására.

Hogy megértsük a rendszer hatásait, amiben részt veszünk, hatékony kommunikációs gyakorlatokat kell végeznünk. Valójában sok olyan ember, aki nem akar aktív résztvevő lenni, azzal indokolja ezt, hogy nem érti a rendszer működését. Az ebben a tantervi részben foglalt tevékenységek a gyakorlati esetek széles skáláját mutatják be, amelyekben az emberek együttműködnek és azt az együttműködést javítani akarják. A másokkal való együttműködés nem mindig egyszerű. Ha ebben sikeresek akarunk lenni, meg kell értenünk a másik ember munkamódszerét, képességeit, jellemvonásait. A fejezetben szereplő tevékenységek a részvételi folyamat négy különböző fokát képviselik. A következőkben bemutatott diagram ezeket a fokozatokat írja le, amelyekre a tanterv egészén hivatkozni fogunk, így látni fogjuk, hogy a gyakorlatok közül melyik kapcsolódik az egyes fokozatokhoz.

Mennyire veszek részt benne?

Tervezés, választás és megegyezés

Szervezés és együttműködés

Reflexió, ellenőrzés és értékelés

MI A RÉSZVÉTEL ? (WHAT IS PARTICIPATION?)

Ebben a bevezető részben azokat az elképzeléseket igyekezünk felderíteni, amelyek a társadalomban való részvétellel, a környezetünkben lévő emberekkel kapcsolatokkal vannak összefüggésben. Az itt következő gyakorlatok segítenek abban, hogy:

- ◆ Felismerjük a részvétel különböző szintjeit
- ◆ Elemezzük a részvétel és az együttműködés eltérő formáit
- ◆ Feltárjuk az Ön részvételének hatását önmagára és közösségére
- ◆ Megvizsgáljuk, hogy milyen módon lehetne a részvétele vagy a közösségi kapcsolatai szintjét emelni.

1. Gyakorlat

Válasszon párt vagy álljanak össze kis csoportba és vitassák meg, mit jelent az állampolgárság kifejezés. Mindent írjon le, ami az eszébe jut a **részvétellel** kapcsolatban. Mit jelent ez a kifejezés? Nem kell megmagyaráznia, milyen elképzelései vannak, csak írja le ezeket.

2. Gyakorlat

Gondolkozzon el arról, hogy az emberek milyen eltérő formában vesznek részt a társadalomban milyen a kapcsolatuk saját közösségükhöz és a

környezetükben lévo emberekhez. Ki hozza az életünket befolyásoló döntéseket? Töltse ki a következő táblázatokat, soroljon fel példákat arra, hogy az emberek milyen különböző szinteken vesznek részt a társadalomban és milyen ennek a részvételnek a természete. Sorolja fel a lehető legkülönbözőbb területeket, mint pl. a gondoskodás, szervezetek, klubok, munkahely, egyházi tagság, politikai részvétel. Minden egyes példánál tegye fel a következő kérdéseket?

- ◆ Ki a résztvevő?
- ◆ Miben vesz részt?
- ◆ Kinél van a hatalom?
- ◆ Hogyan lehet az embereket résztvevővé tenni?

Otthon

Ki vesz részt?	Miben vesz részt?	Kié a hatalom?	Ki más vesz részt?

Helyi szinten (településen)

Ki vesz részt?	Miben vesz részt?	Kié a hatalom?	Ki más vesz részt?

Országos szinten

Ki vesz részt?	Miben vesz részt?	Kié a hatalom?	Ki más vesz részt?

Európában

Ki vesz részt?	Miben vesz részt?	Kié a hatalom?	Ki más vesz részt?

Ha kitöltötte a táblázatokat, a válaszokat beszélje meg a többiekkel (más csoportokkal) és hasonlítsa össze az eredményeket.

- ◆ Mit gondol, melyik szinten vesznek részt az emberek leginkább?
- ◆ Mit gondol, melyik szinten vesznek részt az emberek a legkevésbé?
- ◆ Kinek a kezében van a hatalom a társadalom különböző szintjein? Azaz otthon, a közösségben (településen), nemzeti szinten, Európában?
- ◆ Hogyan befolyásolhatják az emberek a hatalmat?

2. Gyakorlat

Miután megbeszéltük, hogyan vesznek részt az emberek a társadalomban, kérjük gondolja végig, hogy Ön milyen szinteken vesz részt a társadalomban,

azaz otthon a családban, a közösségben (településen), országos szinten és Európában. Tegye fel önmagának a következő kérdéseket:

- ◆ Mely dolgok azok, amelyek leginkább érintik Önt?
- ◆ Milyen hatalommal rendelkezik Ön a döntések meghozatalában?
- ◆ Hogyan változtathatna a részvétel minőségén?

Segítségül az alábbi kockákban néhány javaslat szerepel.

<p>Otthon</p> <p>Lakásproblémák, nyugdíjak, energia és vízdíjak...</p>	<p>A helyi közösségben</p> <p>Az iskola irányítása, lakásbérlők szövetsége, a bunözés hatása...</p>
---	--

<p>Országos szinten</p> <p>Nemzeti mozgalmak, pl. környezetvédők, állatvédelem, politikai pártok, szakszervezeti mozgalom, a felsőoktatás finanszírozása...</p>	<p>Európában</p> <p>Az Emberi Jogok Európai Chartája, az Idősek Napja, a Gyermeknap...</p>
--	---

A participáció a részvétel bizonyos fokát jelenti valamilyen tevékenységben. A részvételnek azonban különböző szintjei vannak. Vannak emberek, akik a tevékenység középpontjában vannak és ők az elsődleges döntéshozók és vannak olyanok, akik inkább háttérbe húzódnak és passzív szerepet játszanak. Az alábbi ábra (Arnstein Participációs Létrája) ezeket a fokozatokat jelöli:

1. szint	Hatalmi pozíció
1. szint	Delegált hatalom
1. szint	Partneri kapcsolat
2.szint	Konzultáció
2. szint	Informálás
3.szint	Passzív részvétel
3. szint	Manipuláció
3. szint	

(Arnstein, S. 1971 „Az állampolgári részvétel létrája”, In: USA Journal of the Town Planning Institute, 54,4

- 1. Szint:** az emberek ellenőrzésük alatt tartják a helyzetet, beleszólásuk van a Döntéshozatalba, véleményüket figyelembe veszik és eszerint cselekednek
- 2. Szint:** az emberrel valamennyire részt vesznek a szervezetekben vagy

közösségben, de a döntéseket mások hozzák és erről, valamint a teendőkről informálják a többieket

3. **Szint:** ezen a szinten tulajdonképpen nincs részvétel, mert bár emberek tagjai lehetnek különböző szervezeteknek vagy közösségnek, működésükbe nincs beleszólásuk. Az emberektől azt várják, hogy kövessék a mások által hozott döntéseket és ahhoz erőtleneek, hogy maguk is változtassanak.

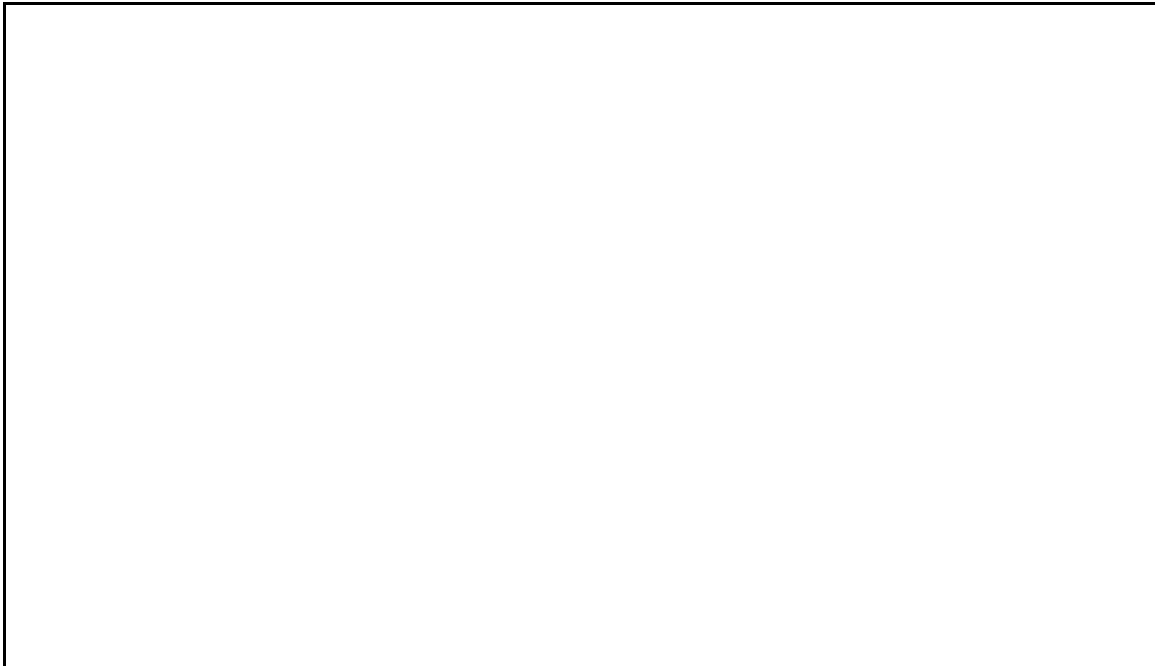
4. Gyakorlat

Tekintsük át ismét a 3. Gyakorlatban adott válaszokat az Ön részrészvételéről a társadalom különböző területein.

A Partecipációs Létrában melyik fokozatra helyezné önmagát? Mennyiben jelentenek Önnek az eltérő dolgok eltérő szinteket?

Szeretné-e megváltoztatni Ön azt a szintet, amelyen a részvétel szempontjából Ön van?

Ki hozza a döntéseket?

Gondolkozott-e már valaha arról, hogy az életét befolyásoló döntések hogyan születnek? Ki dönt arról, hogy például a településén milyen lakások épüljenek, mit árusítsanak a helyi üzletek stb.? Ki a felelős a szemétszállításért, a falfirkák eltávolításáért, a bunüldözésért, az idosek gondozásáért stb.?

- ◆ Hogyan születnek a döntések?
- ◆ Hogyan hallatja a hangját?
- ◆ Hogyan tudná elérni, hogy Önt is meghallgassák?

5. Gyakorlat

Ha csoportban oldjuk meg ezt a gyakorlatot, vegyünk elő 4 db. A1-es, nagy formájú papírlapot és lássuk el őket fejléccel: **HELYI, KÖZÖSSÉGI, ORSZÁGOS, EURÓPAI**. Használjunk színes tollakat vagy ragasztós papírdarabokat és írjuk rá véleményünket a papírlapokra a következő kérdésekről:

1. **Hogyan hozzák a döntéseket? Ki vesz részt ebben? Ön részt vesz benne?**
2. **Ön szerint melyek a legfontosabb problémák az egyes szinteken?**
3. **Hogyan szerezhetne több információt?**

Ha mindenki leírta a véleményét a papírlapokra, összegezzük a közös vonásokat. Válasszanak ki öt olyan alapkérdést, amely mindenkit foglalkoztat.

Mire vagyunk kíváncsiak?

- ◆ Milyen információs forrásokkal rendelkezik? Ilyenek lehetnek a helyi szervezetek, meghívott eloadók, saját kutatások, Internet stb.
- ◆ Fejlesszen ki egy gyakorlatsort, amelynek segítségével a feltett kérdésekre válaszokat kaphat.

Ha mindezt elvégezte, értékelje az elért eredményeket.

- ◆ Adjon új információkat a már elkészített ábrához. Használjon eltérő színű tollakat vagy ragasztós papírdarabkákat arra, hogy az új információkat megkülönböztesse a régitől.
- ◆ Mit lehetne tenni annak érdekében, hogy részvétele közelebb kerüljön a döntéshozatalhoz?
- ◆ Mit kellene csinálni ahhoz, hogy részvétele megváltozzon?

Miért kívánja részvétele szintjét emelni?

- ◆ Hogy jobban tudatosítsa az Ön számára fontos dolgokat
- ◆ Hogy fejlessze érdekeltségét az ügyekben
- ◆ Hogy figyelembe vegyék a véleményét
- ◆ Hogy tehessen valamit, cselekedni tudjon

Hogyan cselekedhetne?

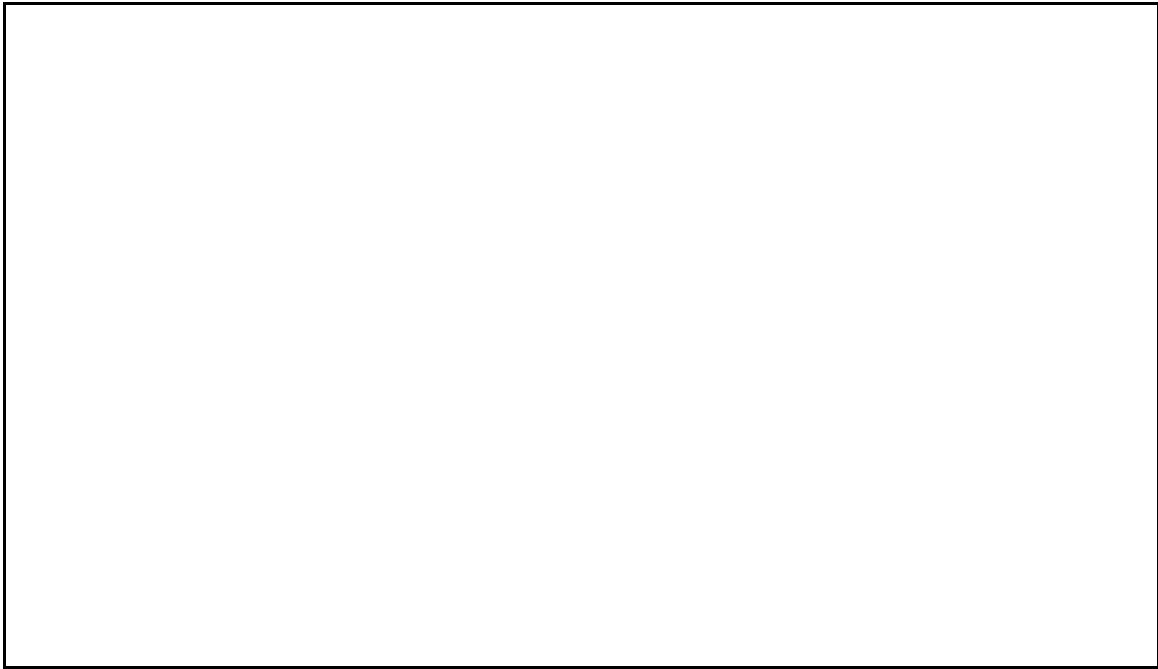
- ◆ Nevezze meg az ügyeket vagy problémákat
- ◆ Különböző forrásokból gyűjtsön információkat
- ◆ Tudja meg, hogy kik a politikai felelősök az ügyekért és változásokért
- ◆ Szerezzen helyi támogatókat elképzeléseihez
- ◆ Tegye közzé tevékenységi céljait, hogy növelje a támogatottságot
- ◆ Ismertesse elképzeléseit a politikacsinálókcal
- ◆ Tárgyalják meg együtt a cselekvési programokat, ha erre van mód

Értékelo kérdések

Ha áttekintjük a részvétel különböző szintjeit és a Participációs Létrát, életének mely területén van Önnek a legnagyobb hatalma és befolyása?

És életének mely területein van a legkevesebb hatalma és befolyása?

Milyen cselekvésekre lenne szükség, hogy ezeket a szituációkat megváltoztassa?

A large, empty rectangular box with a thin black border, intended for the user to write their answer to the question above. The box is currently blank.

MI AZ ÁLLAMPOLGÁRSÁG? (WHAT IS CITIZENSHIP?)

Mit jelent az, hogy állampolgárok vagyunk? Milyen elonyökkel jár ez?

Ebben a részben:

- ◆ Megvizsgáljuk, mit jelent állampolgárnak lenni és miben befolyásolja ez az emberek életét
- ◆ Áttekintjük az állampolgársággal járó jogokat és kötelességeket, és azt, hogy ezek idoben hogyan változnak

1. Gyakorlat

Válasszon párt vagy álljanak össze kis csoportba és vitassák meg, mit jelent az állampolgárság kifejezés. Mindent írjon le, ami az eszébe jut az **állampolgársággal** kapcsolatban. Mit jelent ez a kifejezés? Nem kell megmagyaráznia, milyen elképzelései vannak, csak írja le ezeket.

- ◆ Melyek az állampolgár jogai?
- ◆ Melyek az állampolgár kötelességei?

2. Gyakorlat

A következő ábra tartalmazza azoknak a dolgoknak a listáját, amelyek általában az állampolgárok jogaival és kötelességeivel kapcsolatosak. Ezek közül válaszd ki azt, amelyik a leginkább érdekel és írd be az ezzel kapcsolatos jogokat és kötelezettségeket. Ha csoportban dolgozunk, osszuk meg az egyes témákkal kapcsolatos véleményünket és fejtsük ki ezeket az egész csoport előtt.

Tárgy	Mik a jogok?	Mik a kötelességek?
Tulajdon		
Család		
Egészség		

Oktatás		
Gondozás		
Szavazás		
Idoskor		

Az állampolgárság modern eszméje az ókori görög társadalomból származik, amelyben az állampolgárok „egyaránt osztoztak a vezetésben és vezetettségben” (Aristoteles). Ezek az elvek képezik a mai demokratikus társadalmak alapját is, amelyekben az állampolgárok megválasztják a kormányzásban őket képviselőket, elvárható tőlük, hogy a közös kiadások finanszírozására adót fizessenek és lojálisak legyenek saját közösségükhöz.

Európában az állampolgári jogok megőrzésére jött létre az Emberi Jogok Európai Egyezménye, amely részletesen tartalmazza az egyes állampolgárok jogait és kötelességeit. Ez az Egyezmény 1950-ben született azoknak az atrocitásoknak az elkerülése érdekében, amelyek a második világháború alatt az emberiséggel megtörténtek.

Az Emberi Jogok Európai Egyezménye

Megkülönböztetés nélkül minden embernek joga van:

1. Az élet törvény által biztosított védelmére.
2. A rabszolgaságból való felszabadulásra, a szabadságra és személyes biztonságra.
3. Független és pártatlan bíróság igénybevételére és elfogulatlan tárgyalásra meghatározott időn belül.
4. Visszamenőleges vád alá helyezésre a büntető törvénykezésben.
5. A személyes és családi magánélet tiszteletben tartására, beleértve az otthonát és levelezését.
6. A gondolat, a tudat, a vallás, a kifejezés és vélemény szabadságára.
7. A békés célú egyesülés szabadságára, beleértve a szakszervezet alapítását és a szakszervezeti tagságot.
8. A szabad házasságkötésre és családalapításra.
9. A kínzástól, az embertelen és lealacsonyító bánásmódtól és büntetéstől való szabadságra.
10. Nemre, fajra, borszínre, nyelvre, vallásra, politikai és más véleményekre, a nemzeti hovatartozásra, a nemzeti kisebbségből, vagyoni különbségből, a

születésből és eltérő társadalmi helyzetből fakadó társadalmi eredetre tekintet nélkül mindenkinek biztosítani kell a jogok gyakorlását.

- ◆ Egyetért-e az Európai Egyezménybe foglalt minden kikötéssel?
- ◆ Vannak-e olyan jogok, amelyekkel az Egyezményt ki kellene egészíteni?
- ◆ Fel tud-e sorolni olyan eseteket, amikor az Európai Egyezmény betartása az elmúlt 50 évben csorbát szenvedett?

3. Gyakorlat

Egy új társadalom létrehozása

Ahogy a társadalomban változnak a szükségletek és körülmények, ezekre való válaszként az idő folyamán ugyanúgy megváltoznak a jogok, köteleességek és törvények. Az európai társadalmakban a kormányok felelőssége a változások végrehajtása.

Mi lenne, ha újból felépíthetnénk egy társadalmat? Képzeljük el, hogy ma már lehetséges a Marsra utazni és Ön résztvevője lenne az első emberi csoportnak, amelynek egy új élet megteremtése lenne a feladata. Milyen jogokat és köteleességeket sorolna fel az új társadalom számára, amelynek megteremtése ennek a csoportnak a feladata lenne?

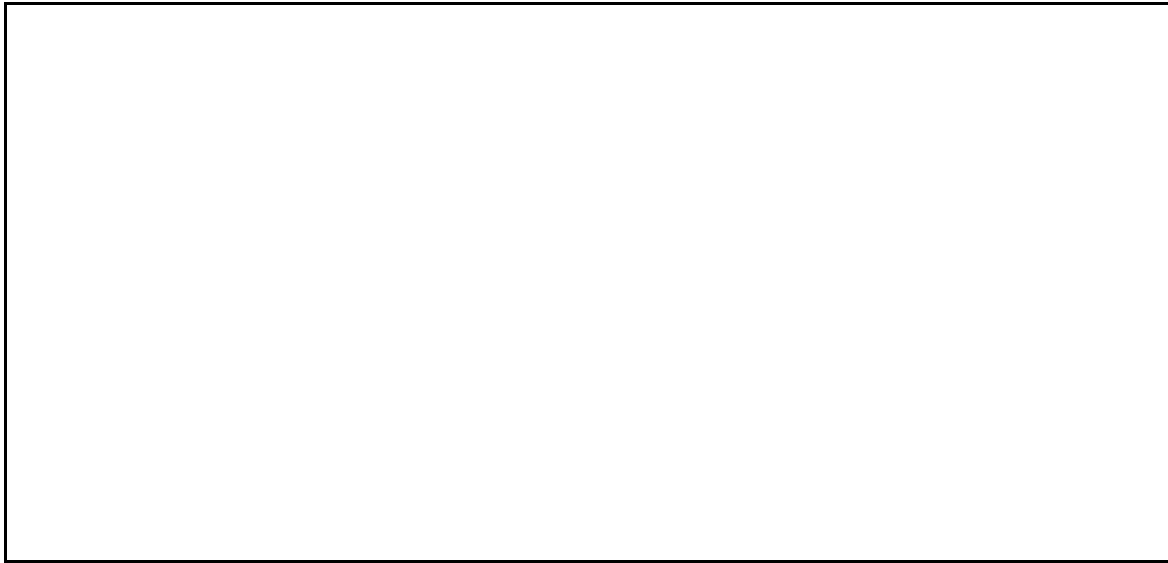
Mi lenne az új társadalom neve? Írja ide!

A ...állampolgárainak jogai	Aállampolgárainak kötelességei

Milyen problémákkal szembesült a csoportja, amikor az új társadalom állampolgárainak jogairól és kötelességeiről határoztak? Hogyan oldották meg ezeket a problémákat?

--

Mennyire épült az új Mars Egyezmény annak a társadalomnak a jogaira és kötelességeire, amelyben jelenleg él? Melyek voltak az eltérések?

A large, empty rectangular box with a black border, intended for the student's answer to the question above.

Milyen változtatásokat vezetne be a mai társadalomban?

A large, empty rectangular box with a black border, intended for the student's answer to the question above.

Értékelo kérdések

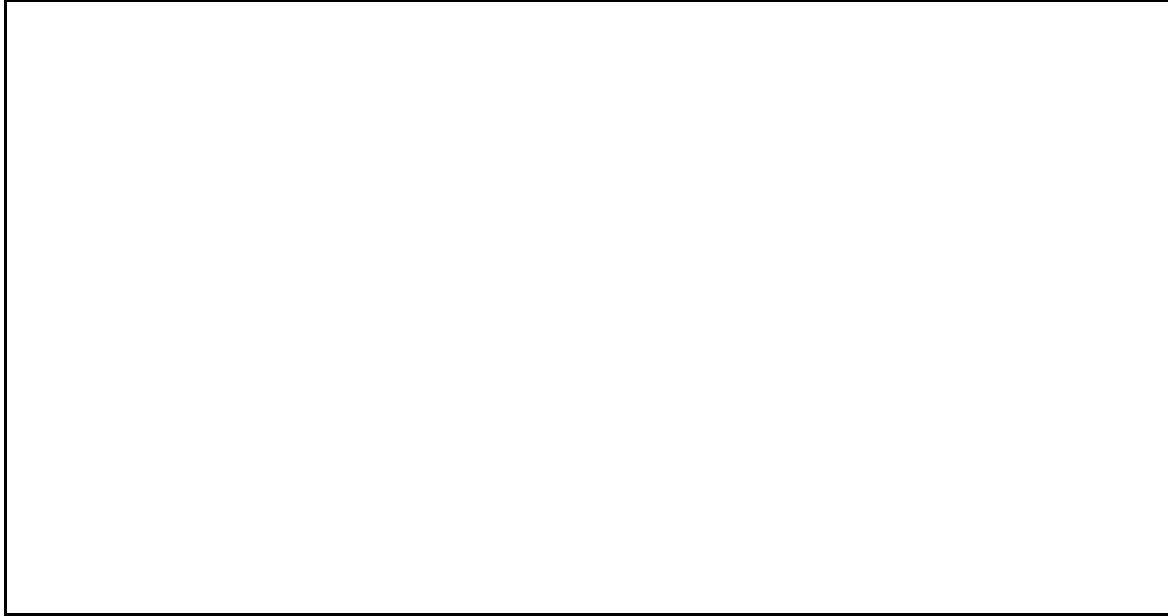
Az állampolgárságról alkotott véleményekben melyek voltak a közös és melyek az eltéro vonások?

A large, empty rectangular box with a black border, intended for the student's answer to the first question.

Vannak-e olyan állampolgárok, akiknek több joguk és kötelességük van, mint más állampolgároknak?

A large, empty rectangular box with a black border, intended for the student's answer to the second question.

Hogyan írná le a „jó állampolgárt”?

A large, empty rectangular box with a thin black border, intended for a student to write their answer to the question above. The box is currently blank.

KI VAGYOK ÉN?

ÖNMAGAM BEMUTATÁSA ÉS MÁSOK MEGISMERÉSE (WHO AM I? INTRODUCING YOURSELF AND GETTING KNOWN OTHERS)

Ebben a részben azzal foglalkozunk, hogy:

- Mi az, amit másoknak tudnia kellene Önrol
- Hogyan lehet megismerni másokat
- Hogyan lehet kialakítani jó kommunikációt a munkatársakkal

Ön szerint miért fontos, hogy megismerjük a velünk dolgozó embereket és ok is megismerjenek minket?

Könnyebb másokkal együtt dolgozni, ha:

- ◆ Többet tudunk egymás jellemvonásairól
- ◆ A csoporton belül jó kommunikációs rendszert alakítunk ki
- ◆ Biztonságosnak érezzük magunkat a csoportban

1. Gyakorlat

Csináljunk egymásról azonosító kártyát!

Ha nem ismerjük jól a velünk dolgozó embereket vagy azokat, akikkel eloször találkozunk, zavarba jöhetünk és senki nem akar megszólalni. Ha azt akarjuk,

hogy jól működő csoport legyünk, hamar túl kell jutnunk ezen a kényelmetlenségen. Az egyik lehetőség:

- ◆ A csoportban mindenki keressen magának partnert. Ha páratlan a csoportlétszám, alkossunk hármaskiscsoportokat.
- ◆ Készítsünk üres azonosító kártyákat és mindenkinek osszunk ki egyet
- ◆ A beszélgetés során tudjunk meg a partnerrel részleteket és ezeket írjuk rá a kártyára. Ez sokkal szórakoztatóbb, mint ha önmagunkról írunk.
- ◆ Miközben a partnerral beszélgetünk, gondoljuk végig, hogy mit szeretnénk, ha a csoport tudna rólunk és elképzeléseinkről
- ◆ Ha elkészültek az azonosító kártyák, kérjük meg egyenként az embereket, hogy a kártya alapján mutassák be partnereiket.

Értékelő kérdések

Mennyire volt könnyű a partnerrel való beszélgetés?

Hogyan döntötte el, milyen információkat adjon a partnernek?

Mennyit tudott meg a csoportról e gyakorlat során?

KI VAGYOK? HOGYAN LÁTNAK ENGEM MÁSOK?

(WHO AM I? HOW DO OTHERS SEE ME?)

Gyümölcs-gyakorlat (What kind of fruit am I?)

Ebben a részben végiggondoljuk, hogy:

- ◆ Milyen jellemvonásaink vannak
- ◆ Hogyan látnak minket a többiek
- ◆ Hogyan ismerik meg egymást az emberek

Ennek a gyakorlatnak az a célja, hogy jobban megismerjük egymást. Eközben önmagunkról is többet megtudunk és arról is, mások hogyan látnak minket. A gyümölcsök helyett használhatunk növényeket, virágokat, hangszereket, állatokat, eszközöket vagy akár autótípusokat is. Válasszunk a csoportból valakit, aki a gyakorlatot levezeti.

Mielott elkezdjük a gyakorlatot:

Nevezzünk meg egy sor gyümölcsöt (vagy mást), hogy könnyebb legyen a résztvevőknek választani. Ugyancsak nevezzünk meg egy sor pozitív emberi tulajdonságot.

A gyakorlat

- ◆ A gyakorlat kezdetén ne beszéljünk egymáshoz, ne hasonlítsunk össze
- ◆ Mindenkinek osszunk ki egy papírlapot és tollat
- ◆ Mindenkit kérdezzünk meg: „ha ez vagy ez a gyümölcs lenne, mi szeretne lenni?”
- ◆ Válasszon gyümölcsöt, írja rá a papírlap tetejére és írjon le legalább három pozitív okot (tulajdonságot), amiért Ön e gyümölcs szeretne lenni
- ◆ Gyujtsék össze a papírlapokat egy kalapba vagy dobozba

Miután összegyűjtöttük a papírlapokat

- ◆ Vegyük ki a papírlapokat a dobozból egyenként, olvassuk fel a gyümölcsnevet és az okokat, de ne fedjük fel, hogy kié a papírlap

- ◆ Beszéljük meg csoportosan, hogy mit gondolunk a gyümölcsökről és a tulajdonságokról
- ◆ Beszéljük meg, hogy ki mit és miért választott

A gyakorlat során csak pozitív tulajdonságokat említsünk!

Értékelo kérdések

Milyen tanulságokat von le a gyakorlatból?

Mi a véleménye arról, hogy Önt a többiek hogy látják?

Milyen tanulságot von le abból, ahogyan Ön a többieket látja?

Mit tudott meg a csoport többi tagjáról?

Hasznosnak tartotta ezt a gyakorlatot? Ha igen vagy nem, miért?

KI VAGYOK ÉN? EMBERI KAPCSOLATAIM (WHO AM I? YOUR LINKS)

Ebben a részben:

- ◆ Találkozunk Pállal mint európai polgárral
- ◆ Elolvassuk, végiggondoljuk és megbeszéljük kapcsolatait helyekkel, emberekkel és szervezetekkel
- ◆ Áttekintjük az Ön kapcsolatrendszerét a társadalomban

Találkozás Pállal

Pál 37 éves komuves. Barátnojével, Júliával él egy budakeszi lakásban. Júlia hatodik hónapos terhes. Pál első felesége Katalin volt, ebből a házasságból két gyermeke van, akik anyjukkal élnek. Pál egy nagy építkezésen csoportvezetéként dolgozik órabérben, de szeretne vállalkozó lenni. Ezért esti iskolán folytatja tanulmányait, hogy az önállósuláshoz szükséges végzettséget megszerezze. Kedvenc labdarugó csapata a Dunakeszi Húsos SE, amelynek minden meccsére kijár, még külföldre is hajlandó követni csapatát. Kedvenc hobbyja a festés és vasárnaponként gyerekeivel gyurmázni jár a Budai Muvelodési Központba.

Melyek Pál kapcsolatai?

Pál:

Mária és Péter fia

János és Zsuzsa bátyja

Katalin volt férje

Júlia partnere

Gyuri és Tündi édesapja

Nagy József alkalmazottja

Dr. Süveges házi orvos páciense

Dávid munkatársa

Erzsébet diákja az esti iskolában

Budakeszi polgára

A szülői munkaközösség tagja Tündi iskolájában

Állandó vevo a helyi CBA-ban

A Dunakeszi Húsos SE szurkolója

Ebből a felsorolásból látható, hogy Pál egy sor emberrel tart kapcsolatot

1. Gyakorlat

Lehetnek még más emberi kapcsolatai is Pálnak? Melyek lehetnek ezek?

Például:

.....sógora

.....szomszédja

.....osztálytársa

tagja anak

fonőkenak

veje.....nak

.....

.....

Gondoljuk végig Pál kapcsolatait és válaszoljunk az alábbi kérdésekre:

- ◆ Melyik kapcsolatában van több befolyása?

- ◆ Melyek azok a kapcsolatai, amelyeket nem o választott?

- ◆ Vannak-e olyan kapcsolatai, amelyekről nem tud?

2. Gyakorlat

Gondoljunk Pál két szerepére, mint a szülői munkaközösség tagjára és mint fociirukkerre.

Vajon hogyan öltözködik, viselkedik stb. ebben a két szerepben? Írjuk le a különbségeket vagy az egyező vonásokat:

Milyen okokkal magyarázhatók ezek?

3. Gyakorlat

Most Júliával találkozunk

Júlia elvált asszony és két kamasz korú gyermekével egy nagy lakótelepen él a város szélén. Részt munkaidőben dolgozik egy irodában, de két év óta komoly egészségi problémákkal küszködik. Szülei már idősök és túl messze laknak ahhoz, hogy gyakrabban meglátogathassa őket. Lánytestvérei külföldön élnek.

Volt férje semmilyen formában nem tudta őket segíteni, amikor a múlt évben Júliának kétszer is kórházba kellett mennie. A szomszédoknak kellett segíteni, délutánonként, iskola után a gyerekek gondját viselték, de sok esetben támogatást kapott a munkahelyi kollégáktól is.

Most, hogy Júlia jobban érzi magát és úgy látszik, a nehezen túl van, gyakrabban jár kirándulni és szombatonként számítógépes tanfolyamra jár.

Melyek Júlia a kapcsolatai?

--

Milyen magatartást képzelünk el Júlia részéről a különböző kapcsolataiban?

Júlia kapcsolatai	Júlia magatartása

4. Gyakorlat

Vannak olyan emberek, akik kevés kapcsolattal rendelkeznek?

Kik?	Miért?	Ismer ilyeneket?

Vannak olyan emberek, akiknek nagyon egysíkú (azonos szintu) kapcsolataik vannak. Kik ezek? Írjon néhány példát:

--

5. Gyakorlat

Mi a helyzet az Ön kapcsolataival?

Milyen kapcsolatokkal rendelkezik Ön?

--

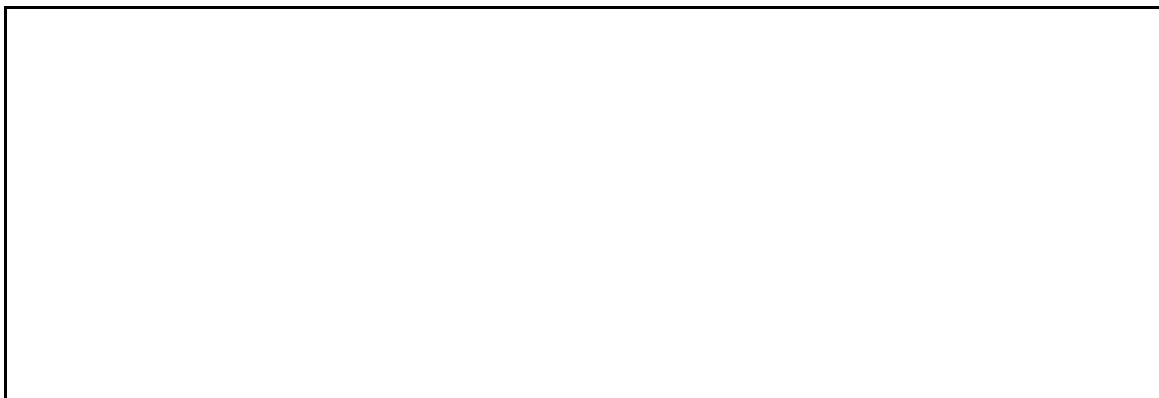
Melyek az Ön bizalmas kapcsolatai?

Mely kapcsolatok fontosak Önnek?

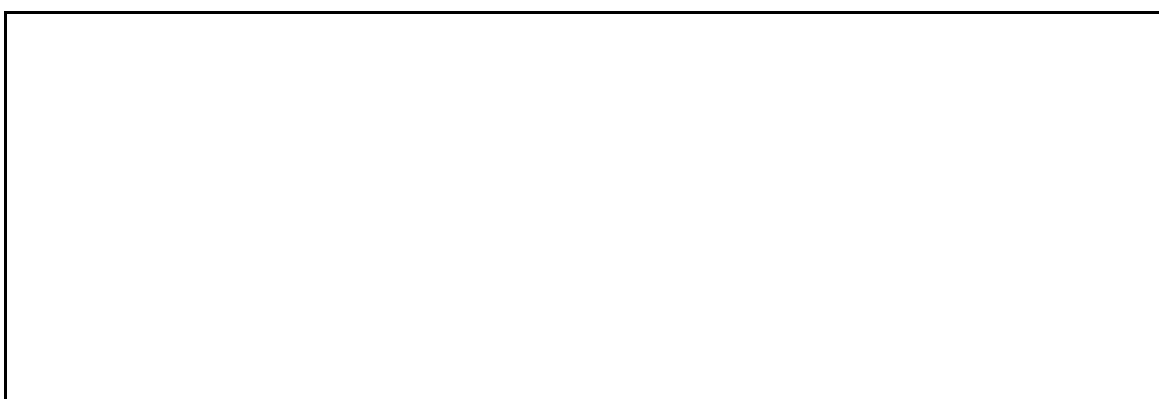
Szeretne-e változtatni a kapcsolatain? Mit, miért és hogyan?

Értékelo kérdések

Miért van az embereknek oly sok különböző kapcsolatuk az életükben?

Milyen céllal kötünk általában kapcsolatokat?

Mit tanult Ön ebből a gyakorlatból a saját kapcsolatrendszerét illetően?

A FONTOS SZEMÉLYEK AZ ÖN ÉLETÉBEN (THE SIGNIFICANT OTHERS IN YOUR LIFE)

Ebben a részben megbeszéljük:

- hogy más emberek hogyan befolyásolnak minket
- azt a személyes kapcsolatrendszert, amihez tartozunk
- miért van az, hogy egyes emberekkel nagyon jól együtt tudunk dolgozni, míg másokkal egyáltalán nem
- hogyan javítsuk kapcsolatainkat az utóbbiakkal
- milyen a viszonyunk a formális intézményekhez (iskola, egyház, hivatal, rendőrség stb.)
- alakíthatjuk-e az intézményi kapcsolatainkat vagy teljesen ki vagyunk szolgáltatva nekik

A következő gyakorlatokat olyan csoportokban végezzük, ahol a résztvevők lehetőség szerint ismerik egymást.

Szükségünk van: néhány nagyméretű papírlapra
színes tollakra vagy ceruzákra
megnyugtató háttérzenére

1. Gyakorlat: viszonyunk más emberekhez

Használjuk a színeket a következők jelölésére:

Piros	emberek, akiket imádok
Zöld	emberek, akiktól sokat tanultam (tanulók)
Kék	emberek, akikben teljes mértékben megbízom
Barna	emberek, akik engem megértene és megnyugtathatnak
Sárga	emberek, akik szórakozást és örömet okoznak
Fekete	emberek, akikkel nehéz kijönni

Egy embernél többféle színt is használhatunk, ha szükséges.

Beszélgetés

Beszéljük meg a következő kérdéseket a csoportban:

- Hiányolja-e Ön a maga életében, hogy nem volt olyan személy, aki erős befolyást gyakorolt volna Önre?
- Szeretné-e, ha Önre a jövőben valaki erős befolyást gyakorolna?
- Milyen típusú emberek azok, akiket Ön általában kedvel és akikkel könnyű kijönni?
- Vannak olyan emberek, akikkel Ön nehezen tud kijönni? Írja le őket!
- Könnyen felismeri-e, hogy ki az, akivel együtt tudna működni és ki az, akivel nem? Ha így van, legközelebb válassza ki azt, akivel első látásra nem tudna együtt működni és próbálja meg, menne-e a dolog.
- Van-e Önnek határozott elképzelése arról, hogyan lehetne különböző természetű emberekkel együtt dolgozni?

1. Gyakorlat: az Ön viszonya az intézményekhez

Osszuk ki a papírlapokat és a tollakat mindenkinek a csoportban és kapcsoljuk be a háttérzenét. A csoportból valaki olvassa fel az utasításokat.

Utasítások

Helyezzük el magunkat a papírlap közepére. Rajzoljuk magunk köré azokat az intézményeket, amelyekkel kapcsolatban vagyunk (voltunk) vagy valamilyen módon befolyásolják életünket. Ez bármely intézmény lehet, mint pl. iskola, önkormányzat, APEH, parlament, rendőrség, munkaügyi központ, egyház stb. Bármilyen jelet használhatunk (egyház = kereszt, rendőrség = pisztoly, iskola = könyv stb.). Írjuk mindegyik jel fölé, hogy a mi viszonyrendszerünkben milyen intézményről van szó. Bármennyi intézményt berajzolhatunk.

Használjuk a színes tollakat a következők jelzésére:

Piros intézmény, amelyre semmilyen befolyásom nincs, érdekeimet

	nem tudom érvényesíteni
Zöld	intézmény, amelyben, úgy érzem, meghallgatnak
Sárga	intézmény, amely segít és jó irányba befolyásolja életemet
Fekete	intézmény, amellyel szemben csak kötelességeim vannak

Egy intézménynél több színt is használhatunk.

A középponttól (magunktól) való távolsággal jelöljük a kapcsolat erősségét:

- Rajzoljuk közel magunkhoz az életünket leginkább befolyásoló intézményeket
- Rajzoljuk távol magunktól az életünket legkevésbé befolyásoló intézményeket
- A többi intézményt helyezzük el attól függően, mennyire befolyásolják életünket

Miután mindenki befejezte a rajzolást, tartsunk rövid pihentető szünetet majd folytassuk a gyakorlatot a felrajzolt kapcsolatrendszer bemutatásával.

A rajzok bemutatása

Egyenként mindenki bemutatja a rajzát és azt is elmondja, milyen érzésekkel készítette. A következő kérdések némi segítséget nyújtanak:

- Mely intézmények azok, akik a leginkább befolyásolják az Ön életét?
- Ezek a befolyások egyértelműen pozitívak az Ön számára? Ha nem, miért?
- Mely intézmény volt az, ahol az Ön szava a leginkább számított?

Beszélgetés

Beszéljük meg a következő kérdéseket a csoportban:

- Vannak olyan intézmények, amelyek különösen fontosak az Ön számára?
- Van-e a csoportban eltérés abban, hogy ki hogyan tudja érvényesíteni a maga érdekeit az egyes intézményekkel szemben?
- Hogyan lehetne hatékonyabb a saját érdekeinek érvényesítésében?

Értékelo kérdések

Segítettek Önnek ezek a gyakorlatok az emberekkel és intézményekkel való kapcsolatainak értékelésében?

Mennyire tudatosult Önben, hogy emberek és intézmények különböző módon befolyásolják az életét? Ön szerint mi ezeknek a különbségeknek az oka?

Segítettek-e ezek a gyakorlatok abban, hogy Ön a jövőben nagyobb befolyással legyen másokra és az intézményekre?

MIK AZ ÉRTÉKEIM? (WHAT ARE MY VALUES?)

Ebben a részben a következő kérdéseket beszéljük meg:

- Hogyan ismerheti fel a saját értékeit?
- Döntési helyzetben hogyan foglal állást, mi a fontos Ön számára?

Hogyan határozhatjuk meg az értékrendet?

Vegyük a következő helyzetet: három különböző embernek azonos jövedelme van, de különböző képen költik el ezt a pénzt:

1. János jövedelme nagy részét autóra költi, most éppen hitelrészleteket törleszt. Szereti az autókat és munkahelyére is azzal jár. Mindig a legújabb típusokat veszi meg és lehetőleg extrákkal.
2. Klári nagyon spórol, mert szeretne önálló lakást venni. Amennyire lehet, keveset költ és mindig megnézi az árakat. Hiába mondják barátai, hogy többet szórakozzon, vegyen több ruhát, ő makacsul ragaszkodik elképzeléséhez, legfeljebb hetente egy estét tölt barátaival és – mint mondja – a divat sem érdekli.
3. Gábornak és Katinak most született gyereke. Egy kis lakásban élnek és szeretnének egy nem túl nagy családi házat kerttel. Erre most nincs lehetőség, mert a kisbabával a költségek is nagyobbak a vártnál. Meg kellett venni a szükséges bútorokat és ruhákat és télen is többet kell futeni. Gábor és Kati élete sokat változott, amióta a baba megszületett. Sokkal több időt töltenek otthon és minden gondolatuk a gyerek körül forog.

Mi a fontos János, Klári, Gábor és Kati számára? Mik az értékeik?

János értékei:

Klári értékei:

Gábor és Kati értékei:

Az emberek értékrendje a gyerekkortól alakul ki. Ezt az értékrendet a körülmények és az emberi környezet is alakítja, de végeredményben az értékek nagyon személyesek és egyénenként változóak. Az értékek alakításában a legnagyobb befolyással vannak: **a család, az iskola, a vallásos nevelés, a barátok, a kortársak és a média.**

Mivel az értékek nagyon személyesek és egyéniségünk részei, nem mindig ismerjük fel őket. A felismerés egyik módja az, ha a döntési helyzetbe kerülünk. A döntésnél mindig értékválasztás alapján határozzuk meg, mi a fontos számunkra.

Gyakorlat

Az alábbiakban különböző helyzeteket mutatunk be. A döntés minden esetben értékválasztás alapján történik. Beszéljék meg ezeket a helyzeteket és az értékválasztásokat a csoportban!

1. Sára lánya teherbe esett és szeretné elvetetni a gyermeket. Úgy érzi, még túlságosan fiatal és sok mindent szeretne csinálni, mielőtt családot alapít. Sára mindig élesen bírálta az abortuszt, mert szerinte ez vétség az emberi

élettel szemben. De nagyon szereti a lányát és mindenben támogatni akarja.

2. Istvánnak felajánlottak egy állást kb. 400 km távolságra jelenlegi lakóhelyétől. Ez nagyon jó állás lenne, de a családja nem akar elköltözni, mert nagyon jól érzik magukat és a gyerekek is szeretik az iskolát. Kérdés, hogy István hogyan dönt, hiszen nagyon szereti a családját, de a karrierjét is szeretné tovább építeni.
3. János vállalatánál a vezetők szigorú rendszabályokat szeretnének bevezetni a teljesítmény és a profit növelése érdekében. Ezek a változások csökkentenék János túlóra díját és az ebéddot. Úgy érzi, hogy a vezetők túl messzire mentek és még a sztrájk gondolata is megfordul fejében. A kollégák közül azonban sokan nem támogatják ezt az ötletet, mert féltik az állásukat és amellet úgy gondolják, hogy a szigorítás a vállalatot is megmentheti a csodtól.
4. Mártánál lejárt a második gyermek utáni GYES. Édesanyja és férje úgy gondolják, hogy Márta otthon maradhatna még a gyerekekkel, de Márta szeretne visszamenni a munkába. Rajong a családjáért, de a függetlensége is fontos számára.
5. A parlamenti választások évében vagyunk és a jelöltek elkezdtek választási kampányukat. Hogyan dönti el, hogy kire fog szavazni? Melyik az a képviselő, akinek értékrendje azonos az Önével és aki ennek megfelelően fog politizálni?
6. Pál novére olyan férfihoz szeretne feleségül menni, akinek nemzetiségi származása eltér a családjától. A család ezt ellenzi. Milyen értékek ütköznek ebben a szituációban? És mi lenne a helyzet, ha eltérő vallású vologényjelöltől lenne szó?
7. Barbara még csak 16 éves, de szeretné otthagyni az iskolát, mert állást ajánlottak neki a közeli presszóban. Édesanyja szeretné, ha befejezné az iskolát és képesítést szerezne. Milyen értékekről van itt szó?
8. Egy nagy cég üzletházat szeretne építeni az egyik kedvelt városi park helyén. Az önkormányzat hajlana rá, mert jó pénzt ígérnek a parkért. A környező városrész lakosai és megoszlanak, mert van, aki megtartaná a parkot és van olyan, aki fontosnak tartja a közeli vásárlási lehetőséget. Milyen értékek ütköznek ebben a szituációban?

Ön hogyan válaszolna ezekre a helyzetekre?

Vannak értékek, amelyeket különösen magáénak érez és melyek azok, amelyeket egyáltalában nem?

Melyek azok az értékek, amelyekkel kapcsolatban a csoportban pozitív vagy negatív egyetértés alakult ki?

A példákból mennyire ismer rá saját értékrendszerére?

Van-e valaki, akinek az értékválasztásai azonosak az Önével?

HOGYAN ÍRNÁ LE AZT A KÖZÖSSÉGET, AMELYBEN ÖN ÉL? (IDENTIFYING YOUR COMMUNITY)

Ez a rész segíteni fog abban, hogy:

- Meghatározza kapcsolatait és részvételét a saját közösségében
- Tudatosítsa, mennyire meghatározóak ezek a kapcsolatok

Mit jelent Önnek a **KÖZÖSSÉG** kifejezés? Írja ide, amit gondol:

Az emberek túlnyomó többsége valamilyen közösségben él és dolgozik és minden egyén valamilyen formában befolyással van erre a közösségre (már pusztán jelenlétével is). Ha Ön már valaha dobott követ a tóba, tapasztalhatta, hogy körök keletkeztek, amelyek tovaterjedtek, majd eltűntek. Az ember élete ugyanilyen hatással van a közösségére.

1. Gyakorlat

Gondoljon a lakóhelyére. Hogyan írná le a lakókörnyezetét?

Inkább városi

Inkább kertvárosi

Inkább falusi

Inkább régi

Inkább új

(húzza alá a megfelelő választ!)

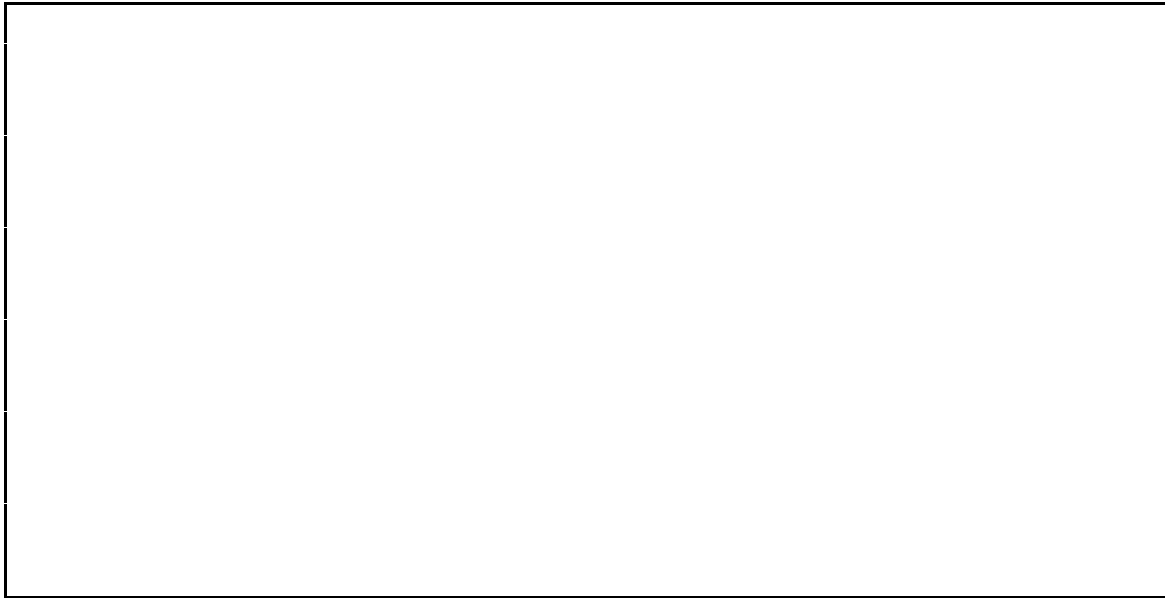
Ismeri-e a lakókörnyezete történelmét?

Kik azok, akik az Önt körülvevő 'első körbe' tartoznak?

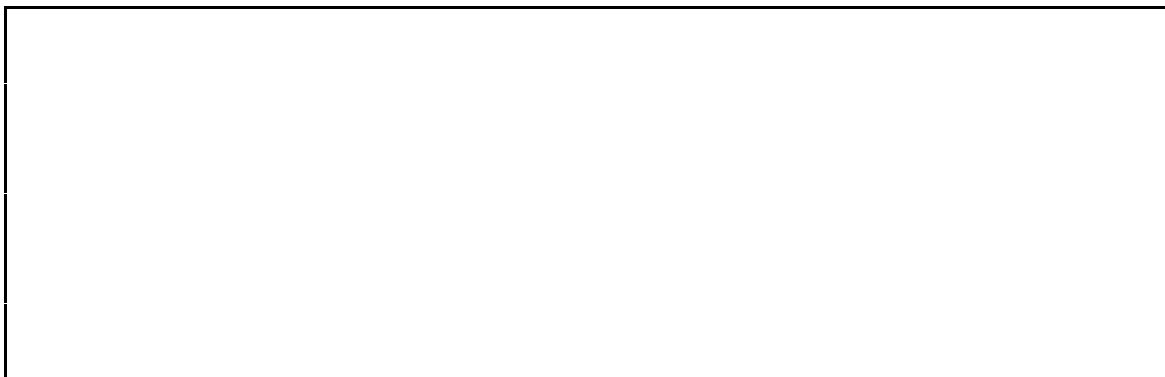
Írja le a közvetlen lakókörnyezetét! Kik a szomszédai, vannak-e termelőüzemek, boltok vagy egyéb intézmények a közvetlen szomszédságában?

2. Gyakorlat

Ha egy térképet készítenénk a lakóhelyéről, mit rajzolna be egy kb. fél kilométeres körön belül (ha kevésbé lakott a terület, akkor 1 kilométeren belül)? E körön belül vannak-e természetes határok (főútvonal, folyó, patak), melyeket Ön ritkán vagy soha nem lép át? Ha tud, rajzoljon le mindent, ami fontos. Milyen kapcsolata van ezekkel a helyekkel és az ott lakó (dolgozó) emberekkel?

Válasszon ki egy vagy két olyan objektumot, ami az Ön számára különösen fontos. Miért fontosak ezek az Ön számára?

Mit adtak Önnek ezek a helyek és Ön mit adott nekik életében?

Beszélgetés

Használjuk a következő kérdéseket, amikor a saját közösségünkrol beszélgetünk:

- Érdekesnek tartja a szomszédságát?
- Milyen emberek élnek, dolgoznak a környezetében?
- Nyújthat-e Ön valamit nekik?
- Nyújtanak-e ok Önnek valamit?
- Hol szoktak leginkább az emberek összejönni a lakókörnyezetében?
- Van-e valami, ami hiányzik Önnek a lakókörnyezetében (településen)?
- Van-e valami, amin szeretne változtatni?
- Milyen változtatásokra gondol?

3. Gyakorlat

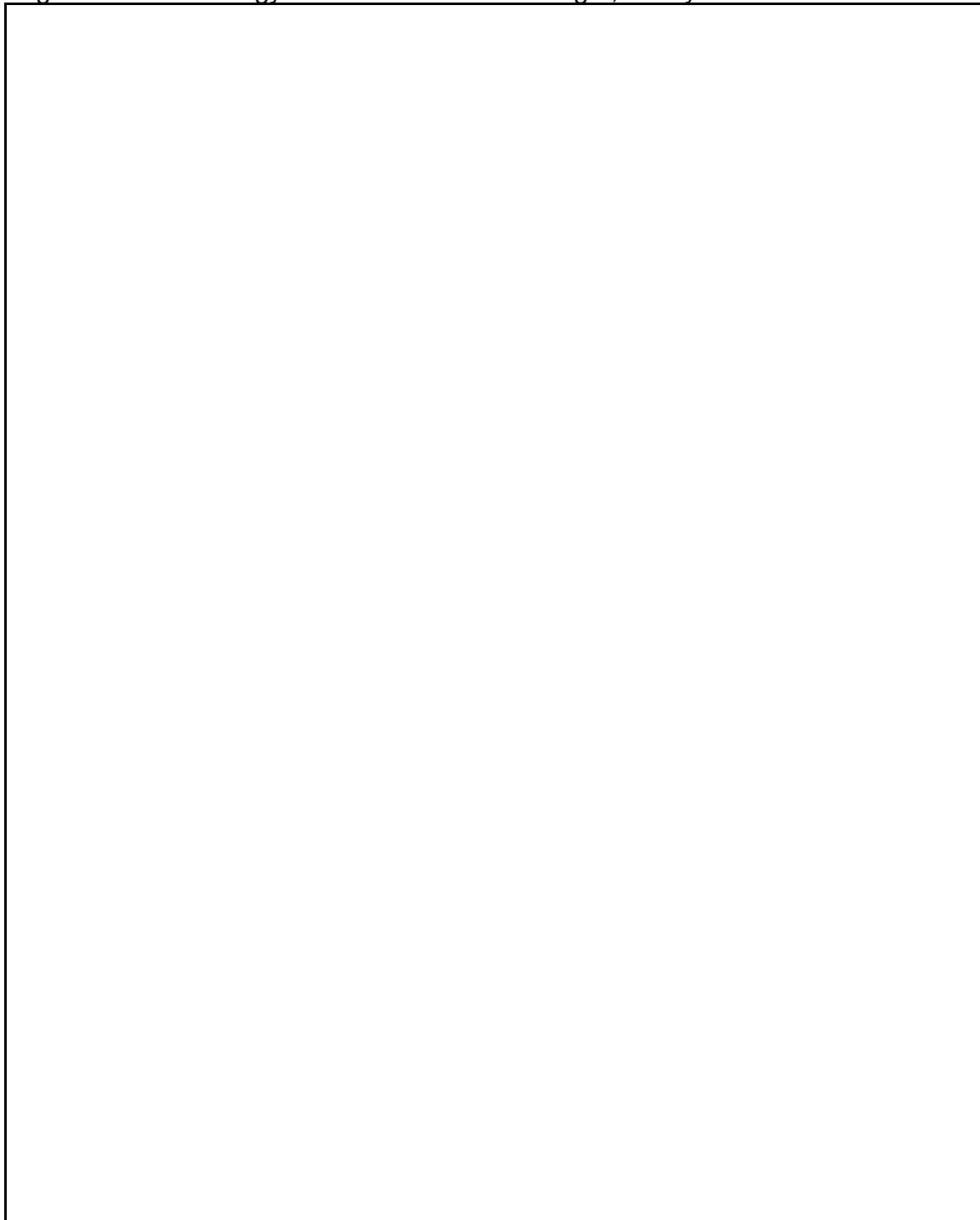
Amikor a közösségére gondol, mire gondol elsősorban: a közigazgatási határokra, arra a környezetre, amelyre az Ön tevékenysége (munka, iskola, vásárlás stb.) kiterjed, az emberi kapcsolatait által behatárolt környékre vagy valamilyen történelmi településrészre?

Mennyire zárt az a közösség, amelyben él?

Vegyesnek vagy többé-kevésbé egyneműnek tekinthető-e a lakóközösség az alábbiak szempontjából:

- Kor
- Etnikai hovatartozás
- Jövedelmi viszonyok
- Vallási-felekezeti hovatartozás

Egészében véve hogyan írná le a lakóközösséget, amelyben él?

Értékelo kérdések

Mennyire érzi résztvevonek magát a közösségében?

Szeretne-e még aktívabban részt venni a közösség életében?

A CÉLKITUZÉSEK MEGHATÁROZÁSA (IDENTIFYING OBJECTIVES)

Ebben a részben beszélni fogunk:

- A célok kituzésének fontosságáról
- Hogyan tervezzük meg a célok kituzésének folyamatát

A **célkituzés** az, amit akaratunk szerint el szeretnénk érni. A megvalósításhoz vezető úton a sikeresség érdekében olyan **politikát** kell kialakítani, amely az emberek egyetértésével találkozik.

1. Gyakorlat: a munkahelyi dohányzással kapcsolatos politika

Mit gondol, miért van szükség munkahelyi dohányzási politikára?

Tegyük fel, hogy Ön is tagja egy bizottságnak, amely a munkahelyi dohányzással kapcsolatos új rendszabályokat dolgozza ki. A bizottság munkájában dohányosok és nem-dohányzók egyaránt részt vesznek.

Mielott folytatnánk a gyakorlatot, töltsük ki az **1. Mellékletben** szereplo tesztet és az eredményeket beszéljük meg a csoportban.

A célkituzések meghatározásához készítsen el egy listát arról, mi(k)re kell törekedni egy dohányzásellenes politika kialakításakor:

Meg kell felelni az EU dohányzással kapcsolatos politikájának

.....

.....

A dohányzással kapcsolatos politika kialakítása hosszantartó és bonyolult feladat. Ha lépésről lépésre haladunk, a részfeladatok megoldása sikeresebb lehet. Melyek lennének ezek a lépések?

A célkitűzések meghatározása,

.....

.....

A javasolt lépéseket a **2. Mellékletben** olvashatjuk.

2. Gyakorlat

Ön is tudja, hogy politikára több szinten szükség van. Beszélünk oktatási, egészségügyi, biztonsági, mezogazdasági, szociális stb. politikáról, amelyeket általában rendeletek, törvények szabályoznak. De vannak alsóbb szintű, helyi politikák is, mint pl. az önkormányzat saját telek- és ingatlanpolitikát alakít ki, de van „családi” politika is, pl. megszabjuk, hogy gyermekeink hány óráig kapnak kimenetet stb. Könnyen belátható, hogy mindegyik politika mögött célkitűzések vannak, s ezekből hosszú folyamat (információk szerzése, egyeztetések stb.) alatt alakul ki a gyakorlati politika. Ha körbenéz a saját településén és háza táján, milyen politika az, amelyet Ön szívesen látna és milyen célkitűzések alapján képzeleli ezt el?

Hogyan határozta meg a célkituzéseket? Igényel-e ehhez valamilyen segítséget és mi lenne az?

Milyen információkra van szüksége, hogy a célkituzésbol politika legyen és kikkel konzultálna?

Értékelo kérdések

A dohányzási politikával kapcsolatos vitában a csoport dohányzó és nem-dohányzó tagjai egyaránt szóhoz jutottak? Megfelelo volt-e a tolerancia? Volt-e olyan tag, vagy klikk a csoporton belül, amely különösen hangadó volt?

1. Melléklet

A dohányzással kapcsolatos tudásunk ellenőrzésére válaszoljuk meg az alábbi kérdéseket.

Állítások	Igaz	Más vélemény
1. Az emberek 20%-a dohányzik		
2. Dohányzással passzív dohányzás is együtt jár		
3. A levegőszennyezés mindenhol probléma		
4. A dohányzáskor halálos vegyi anyagokat is szívunk		
5. A filter csökkenti a rákveszélyt		
6. A dohányosok nem töltenek több időt táppénzen mint mások		
7. A dohányzás növeli a légzési, szív és érrendszeri betegségek veszélyét		
8. A dohányzás megrövidíti az életet		
9. Évente egy millió ember hal meg a dohányzás miatt		
10. A munkáltatókat nem kötelezi törvény arra, hogy füstmentes környezetet hozzanak létre vagy szűrő berendezéseket állítsanak fel		
11. A munkáltatóknak lépéseket kellene tenniük a munkások biztonsága érdekében		
12. A dohányzók legalább fele szeretné abbahagyni a Dohányzást		
13. Sohasem késo abbahagyni a dohányzást		
14. A dohányzás reklámozása hamarosan törvényellenes lesz		
15. A legtöbb ember füstmentes környezetben szeretne élni		

Tények a dohányzásról

1. A dohányzók aránya egyes országokban magasabb, mint más országokban. Az EU államaiban minden három közül egy személy dohányzik, de ez az arány javulóban van.
2. Passzív dohányzás a dohányfüst belélegzése
3. A dohányzás a falakon belüli levegőszennyezés fő oka a fejlett világban
4. A dohányfüst 4000 vegyi anyagot tartalmaz részecskék vagy gázok formájában. Ezek kátrányt, nikotint, benzo származékokat, szénmonoxidot, ammoniát, formaldehidet és hidrogénianidot tartalmaznak. Ezek közül 60 tartalmaz rákveszélyes anyagot
5. A filter nem hatékony a kémiai anyagok szűrésére.
6. Azok, akik 20 cigarettánál többet szívnak naponta, kétszer olyan hosszú időre esnek ki a munkából, mint akik nem dohányoznak.
7. A passzív dohányosoknál 25%-kal nagyobb az esély légzőszervi megbetegedésre, a szívbetegségeknél ez az arány 50%. Köztudott, hogy a dohányzás nagyban hozzájárul a keringési betegségekhez, az alsó végtag amputációja 95%-ban dohányosok körében történik.
8. Minden második dohányos idő előtt hal meg dohányzással kapcsolatos betegség miatt.
9. Világszerte minden tizedik másodpercben meghal valaki a dohányzásból származó betegség miatt, azaz évente három millió ember.
10. Az EU törvénykezés szerint minden munkáltatónak pihenoszobákat vagy pihenő helyeket kell biztosítani, ahol „megfelelő módon védik a nem-dohányzókat a dohányfüst okozta kellemetlenségektől”.
11. A legtöbb országban törvény mondja ki, hogy a munkáltatónak kötelessége a biztonságos munkakörnyezet biztosítása és fenntartása.
12. 10 dohányzó közül 6 szeretné abbahagyni.
13. A dohányzásról való leszokás, bármely korban történik ez, csökkenti a megbetegedés és halálozás kockázatát.
14. A dohányárak reklámozását az EU országokban 2006-ban mindenhol be fogják tiltani.
15. A dohányosok és nem-dohányzók 80%-a szeretne füstmentes környezetben élni és dolgozni.

2. Melléklet

Javasolt lépések a politika kialakítására:

- A célkitűzések meghatározása
- Kutatás – mit kell megtudni?
- Konzultáció – hogyan hajtsuk végre a feladatot?
- A határidők meghatározása, ütemterv készítése
- Az információk összegyűjtése és rendszerezése
- Értékelés, a fontos információk kiszűrése
- Eldöntése annak, hogy melyik információt fogja felhasználni
- A politikai teendők meghatározása
- Revízió – vélemények kikérése, módosítások
- Végrehajtás és ellenőrzés

HOGYAN KÉSZÍTSÜNK KUTATÁSI TERVET? (PLANNING A RESEARCH PROJECT)

Ebben a részben foglalkozunk:

- A kutatás tervezésével
- A terv alapján készült kutatás végrehajtásával
- Egy saját kutatási terv kialakításával

Az újságok tele vannak különböző hírekkel, amelyek néha csak a puszta tényeket közlik, de nem ritkák az olyanok, amelyek nélkülözik a tényeket, s csupán véleményt mondanak, mások az ismertett eseményeket különbözőképpen magyarázzák stb. Ahhoz, hogy egyes témákról tárgyilagos képet kaphassunk, lehetőség szerint a résztvevők mindegyikének álláspontját meg kell ismernünk. Különböző információs forrásokat kell felkutatnunk, „teljes képet” kell kapnunk, hogy helyes következtetéseket vonhassunk le.

Munkája vagy mindennapi élete során gyakran előfordul, hogy bizonyos „kutakodásokat” kell végeznie. Ilyen helyzetek vagy problémák például:

- Hogyan dönti el, mit vásároljon, béreljen, amikor új lakóhelyet választ?
- Hogyan dönti el, hogy milyen mobiltelefont, melyik társaságtól vegyen?
- Kitalálják-e az autót a városközpontból?
- Lakókörnyezetében a fiatalok milyen kábítószeret fogyasztanak?
- Milyen problémákat okoz a munkanélküliség?
- Milyen megélhetési problémák adódnak a családi háztartásokban?
- Hányféle módon lehet gyógyítani az Alzheimer-kórt?

Kellett-e valaha „kutatnia” és mi volt a probléma? Honnét szerzett információkat ehhez?

1. Gyakorlat

Gondoljon a munkanélküliségre, és mindazokra, akik ennek a problémakörnek a részesei!

- Hogyan vélekednek a munkanélküliek?
- Mit mondanak a családjaik?
- Melyek a munkáltatók szempontjai?
- Mit szólnak ehhez a szakszervezetek?
- Hogyan ítéli meg a munkanélküliséget a kormány?

E tényezők mindegyike valamilyen módon befolyásolja a munkanélküliséget. Ha vizsgálni akarjuk a problémát, először a legnyilvánvalóbb tényeket, a munkanélküli személlyel és a családjával kapcsolatos kérdéseket vizsgáljuk. Nem kaphatunk azonban teljes képet, ha más tényezőket (pl. helyi foglalkoztatási politika, munkahelykínálat stb.) nem vizsgálunk.

Ön szerint, mi mindenre kell odafigyelnünk, ha a munkanélküliséget vizsgáljuk?

Nézzük Jánost, aki nemrég lett munkanélküli. Hogyan változtak a körülményei?

Tények:

- Kiesett a munka világából
- Depressziós lett
- Jelentősen csökkent a jövedelme
- No az adóssága
- Nem tudja a számlákat kifizetni
- Állandóan ideges
- Munka után szaladgál
- Eddig sikertelen volt az állásszerzésben
- Állandóan csak leveleket ír, urlapokat tölt ki
- A feleségének el kellett mennie egy rosszul fizető állásba
- A gyerekeknek új cipőt kell venni
- A nyugdíjas szülőtől már nem várhat segítséget

Meglehetősen sokat tudunk meg János és családja nehézségeiről. Látjuk, hogy családja egyre nehezebben él meg, a helyzet csaknem kilátástalan.

Most nézzük meg, hogyan látja a munkáltató a foglalkoztatás kérdéseit!

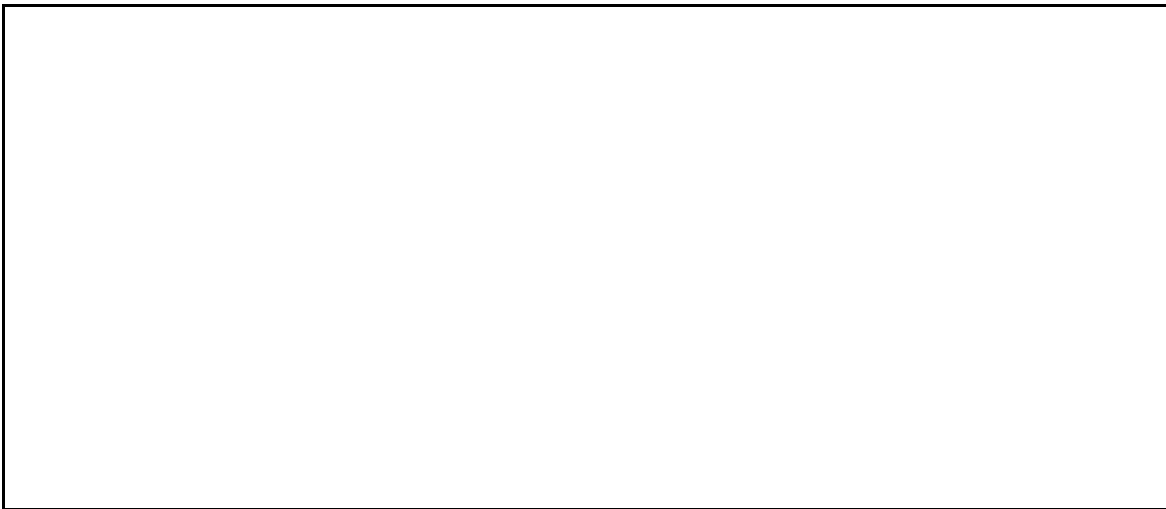
- A legnagyobbak rendszerint a munkaerő-költségek
- A munkaerő ésszerű csökkentésére kell törekedni
- Mindig csak annyit fizess, amennyivel a jó munkaerőt meg tudod tartani
- Figyelj a versenytársakra, milyen változtatásokat hajtanak végre
- Fontosak az új munkamódszerek és az új technológia
- Olyan munkaerőt kell foglalkoztatni, amely alkalmas a rugalmas termékváltásra

A **munkáltató** szempontjából hogyan ítélné meg János esélyei és mi az, ami befolyásolja ezeket az esélyeket?

A **szakszervezetek** a munkavállalók védelmére és képviseletére alakultak a 19. században. A modern technológia és az új foglalkoztatási politika bevezetésével feladataik és lehetőségeik sok tekintetben változtak.

A mai szakszervezetek milyen módon tudják védeni a munkavállalók érdekeit?

A **kormány** mindenkor arra törekszik, hogy csökkenjen a munkanélküliség és mindenkinek legyen biztos megélhetése. A piaci gazdaság azonban sok szempontból behatárolja ezeket a törekvéseket. Mind a termékek, mind a munkaerő árát a nemzetközi gazdasági verseny határozza meg. A nagy szériában termelő óriásüzemek olcsóbban tudják árulni termékeiket, mint a hagyományos termelők. Ez mind az iparban, mind a szolgáltatásban tapasztalható. Tud-e olyan üzemről, amely nem rég zárt be ilyen okok miatt és mi történt a munkásokkal?

2. Gyakorlat

Gondoljon a környezetében lévo munkanélküliségre.

Ha kutatnia kellene a munkanélküliség okait, János és vele sok társa körülményeit, mindenképpen sorba kell vennie a munkanélküliséget eloidézo okokat és a jobbulás lehetoségeit.

- Milyen akadályokkal kell a munkanélküliekkel megküzdenniük?
- Milyen segítségre van szükségük?
- Kinek a feladata a munkanélküliség felszámolása?

Véleményét ossza meg a többiekkel és vitassák meg a munkanélküliség kutatásához szükséges információkat! A kutatás eredménye nemcsak a jelenlegi helyzet egyértelműbb ismerete, hanem a jövőre vonatkozóan is tárgyilagosabb megállapításokat tehetünk.

3. Gyakorlat

Lenne-e valamilyen téma, amit szívesen kutatna?

Milyen információkat és véleményeket kellene figyelembe vennie ahhoz, hogy tárgyilagos eredményre jusson?

Próbálja meg összefoglalni kutatási eredményeit egy „jelentésben”, amihez sok segítséget adnak a **Kommunikáció** c. kötet idevonatkozó fejezetei.

Értékelo kérdések

Melyek a kutatási terv legfontosabb elemei?

Hogyan sikerült információkat szereznie a kutatásához? Lenne-e javítani való e munkában?

Volt-e valamilyen haszna az Ön számára ennek a gyakorlatnak? Írja le véleményét!

MIROL IS VAN SZÓ? A DOLGOK MEGÉRTÉSE A VITÁBAN (UNDERSTANDING THE ISSUES THROUGH DISCUSSION)

Hogyan várható el, hogy fontos döntéseket hozzunk vagy véleményt nyilvánítsunk, ha nem vagyunk tisztában azzal, miről is van pontosan szó? Az emberek gyakran alkotnak elképzeléseket és hoznak döntéseket a tények sokoldalú ismerete nélkül, ami káros következményekkel járhat. Például:

- . Tervezte-e volna, hogy augusztusban Franciaországban tölti szabadságát, ha tudta volna, hogy júniusban ugyanott rendezik a labdarugó világbajnokságot?*
- . Megengedte volna-e 14 éves lányának, hogy barátai házában töltsen az éjszakát, ha tudta volna, hogy a szülők szabadságon vannak?*
- . Szokásos éttermébe ment volna-vacsorázni, ha tudja, hogy a közelben új vendéglő nyílt, amelyben az első hónapban jelentős kedvezményt adnak a vendégnek?*
- . Szavazott volna-e a helyi képviselőjelöltre, ha tudja, hogy a jelölt pártja csökkenteni akarja a mozgássérültek támogatását?*

A tárgyilagos vélemény nyilvánításhoz fontos az, hogy sokféle és elegendő információval rendelkezünk. Több tudást szerezhethetünk az adott tárgyról, ha a vitát olyan csoportban folytatjuk, ahol az emberek többféle, az Önétől is eltérő véleménnyel rendelkeznek.

Ebben a részben:

- . a dolgok jobb megértése céljából gyakoroljuk a csoportos vitát*
- . gyakoroljuk, hogyan nyerhetünk több információt a vitából*
- . tudatosítjuk, hogy a vitában többféle módszer lehetséges*

A szentlipóti esettanulmány

Vegyük példának már ismert városunkat, Szentlipót, ahol a közösség tagjai hagyományosan aktív közéletet élnek. Ennek során közösségi házat rendeztek be az egyik elhagyott régi nagy parasztházban. Az önkormányzat helyrehozatta a házat és évenként pénzzel támogatja az ott folyó programokat. A munka zömét önkéntesek végzik egy nyolctagú bizottság irányításával, amelyben minden jelentős társadalmi csoport, egyesület képviselve van.

A városban élő cigány kisebbség egy nap azzal a kéréssel fordul a bizottsághoz, hogy péntekenként, amikor a közösségi ház egyébként is zárva van, kulturális rendezvényeket tarthassanak, amelyekre a környező települések cigány lakosságát is meghívják.

A bizottság összeül, hogy megvitassák a cigányok kérését. A felhívás tartalmát minden képviselő megvitatta a saját megbízóival. A vita kezdetén az elnök bejelenti, hogy mindenki mondja el véleményét és alaposan vizsgálják meg a cigányok kérését. Lehetséges, hogy valamilyen konklúzióra jutnak, de az elnök nem hiszi, hogy már most megtalálnák a végső megoldást. Az elnök ismerteti a cigányok kérését és mindenkinek ad öt percet, hogy kifejtse véleményét. Arra kéri a bizottság tagjait, hogy mindent jegyezzenek le, ami menet közben eszükbe jut akár kérdés, akár megjegyzés formájában.

Mi a véleménye az elnök eljárásáról, Ön is így csinálná vagy esetleg másképpen? Ha Ön a bizottság tagja lenne, egyetértene-e a gyűlés e formájával?

Az alábbiakban a bizottság tagjainak véleményét olvashatjuk:

Kovács János (75) nyugdíjas, a nyugdíjasok képviselője:

Bár kevés a cigány a faluban, rendes, törekvő népség, de ha máshonnét is idejönnek félő, hogy a kulturprogram hamar kocsmázásba vagy verekedésbe torkollik. Az idős emberek félhének.

Nagy Béla (45) mérnök, a falu értelmiségét képviseli, a kulturház műszaki felelőse, általános gondnoka:

Nemrég vettünk új berendezéseket, félttem ezeket, mindenképpen kellene emberek, amik fenntartják a rendet, megakadályozzák a szakszerűtlen kezelést és rongálást. Van annyi emberünk?

Csörge Kázmér (19) diák, az ifjúság képviselője, diszkó-szervező:

Mindig szombaton van a diszkó, a pénteket az előkészületekre használjuk. Nem lenne jó ötlet pénteken akárki idegent beengedni. A helyi cigányfiatalokkal eddig nem volt különösebb baj, járjanak továbbra is a szombati diszkóba, de más falvakból ne hozzanak senkit magukkal.

Kerekes Pálné (50) önkormányzati pénzügyi előadó:

Honnét akarják finanszírozni a pénteki rendezvények költségeit, a takarítást, az esetleges javításokat? Az önkormányzat ehhez nem tud hozzájárulni. Emellett itt vannak az energiaköltségek, hogyan fizettetjük ki velük?

Gyurgyák Péter (38) építési vállalkozó, a helyi vállalkozók képviselője:

A vállalkozók eddig is sokat tettek a közösségi házért, segítettünk a felújításban, bútorozásban. Féltjük a házat. Azt elképzelhetőnek tartom, hogy a helyi cigányokat be kell vonni a karbantartásba, takarításba és cserébe mi helyet adnánk nekik.

Hintalan Józsefné (41) tanár, az iskolák képviselője:

Én lehetségesnek tartom, hogy beengedjük őket, persze ez sok gonddal és odafigyeléssel jár. Néhányukat viszont így be lehetne vonni a felnőttképzésbe. Van itt ez az új Arksz program vagy mi, külföldiek találták ki hátrányos helyzetű embereknek, talán mi is tudnánk alkalmazni.

Kepes Jolán (26) népművelő, a közösségi ház vezetője:

Én támogatom a cigányok kérését, hiszen új színt hozna a város életébe és a cigány kultúrának nagy hagyományai vannak, sok mindent nem ismerünk. Próbaidőt kellene nekik adni és közösen értékelni, amit csinálnak. Persze ez nagyon nagy munkát jelent nekünk, de azt hiszem, vállalhatnánk.

1. Gyakorlat

Ha ott lenne Ön a bizottsági ülésen, mit jegyezne fel az elhangzottakból?

Segítettek-e a felszólalások Önnek abban, hogy a témát jobban megértse?

Miben igen és miben nem?

2. Gyakorlat

Idézzük fel, mit mondtak a bizottság tagjai. Az elmondottakból válasszuk külön, melyek a ténymegállapítások, melyek a kérdések, melyek a vélemények és milyen előítéletes megállapítások hangzottak el?

Tények:

Kérdések:

Vélemények:

Előítéletek:

A fentiekből kiemelhetők hasznos elemek, amelyek további tárgyalások alapjául szolgálhatnak? Melyek ezek és Ön hogyan folytatná a megbeszélést?

Mi a véleménye az előítéletes kijelentésekről? Hogyan lehetne meggyőzni a bizottság tagjait?

3. Gyakorlat

Ön szerint mi lesz a bizottsági döntés?

- Mit kellene tenni, hogy megegyezésre jussanak?
- Mely javaslatokat kellene figyelembe venniük?

Néhány lehetséges teendő következik. Egészítse ki a listát!

- Több információt szerezni a környező falvak cigány lakosságáról
 - Megnézni az önkormányzat költségvetését
 - Az elképzeléseket megbeszélni a helyi cigánysággal

Bár korai lenne még a bizottságnak döntést hozni, Ön szerint már az első ülésen is előbbre jutottak a probléma megértésében?

4. Gyakorlat

A szentlipóti példában alkalmazott módszerek más esetekben is felhasználhatók-e?

Találjanak ki egy esetet, amit a csoport összes tagja érdekesnek tart, például a lágy drogok használata, az egészségügy jobb finanszírozása, a dohányzási tilalom nyilvános helyeken, több környezetvédelmi adó, halálbüntetés stb.

Vitassák meg a választott témát a következő eljárás szerint:

- válasszanak elnököt
- határozzák meg a vita tárgyát (információközlés, a fő kérdés megfogalmazása)
- határozzák meg a vita szabályait (mindenki szóljon hozzá, ne térjenek el a tárgytól, a felszólalási idő betartása stb.)
- határozzák meg a vita időtartamát
- összegezzék a vitát, vonjanak le következtetéseket a további teendőkhöz.

Értékelő kérdések

Véleménye szerint a fenti módszer jónak bizonyul a dolgok jobb megértéséhez? Miért igen és miért nem?

Milyen csoportfeltételek szükségesek ahhoz, hogy hatékony vita alakuljon ki?

A VITATÉMA JOBB MEGÉRTÉSE (UNDERSTANDING THE ISSUES)

Ebben a részben:

- a téma felismerése érdekében néhány helyzetet közelebbről megvizsgálunk
- hogyan szerezhethetünk több információt a fontosabb témák megértéséhez

Íme, a megértést elősegítő ismeretek (tudás) néhány formája:

Közismeretek (common knowledge):

mindenki által (helyiek és szakértők által is) ismert tudás

Helyi ismeretek (local knowledge):

a helyiek által ismert, a szakértők és kívülállók számára ismeretlen tudás

Szakértői tudás (specialist knowledge):

a helyiek és mások számára ismeretlen, csupán szakértői tudás

Nem ismert tudás (unknown knowledge):

még mindenki előtt ismeretlen tudás

A tárgyról való ismeretek típusa meghatározza a részvétel erősségét és minőségét.

A helyzeteket nem lehet feketén-fehéren leírni, általában csak a "szürke" mezőben értelmezhetők. A tárgy világos megértése alapvetően fontos a lehetőségek mérlegeléséhez. Az ilyen megértés általában a téma mélyreható elemzését és sokoldalú megközelítését igényli. Kísérjük meg mások szemével látni ugyanazt a helyzetet. Ez a tárggyal kapcsolatos érzéseink időleges felfüggesztését jelenti. Ha ez túlságosan nehéznek bizonyul, írjuk le először a helyzettel kapcsolatos saját érzéseinket és álláspontunkat, majd ezután térjünk át a többiekére.

Próbálja ki a "**Gondolkodó kalapok**" (Thinking Hats) c. gyakorlatot a **Hogyan Tanuljunk** c. kötetből!

Az egészségügy racionalizálása

Olvassuk el az alábbi eseteket és válaszoljunk a kérdésekre.

1. Gyakorlat

A múlt évben egy új, modern kórház nyitotta meg kapuit, de a befejezéskor kiderült, hogy az építési költségek 5 milliárd forinttal túllépték a költségvetést. Az már most látható, hogy az Egészségügyi Minisztérium által biztosított éves fenntartási hozzájárulás nem lesz elegendő, a kórháznak ezt mindenképpen túl kell lépnie. A kórház vezetői azzal érvelnek, hogy a magas technikai színvonalú berendezések és az ezeket működtető szakmai személyzet költségei meghaladják a kórház anyagi lehetőségeit. A minisztérium minden pótlólagos anyagi támogatás elől elzárkózott. Így a kórház eddig négy kórterem bezárására kényszerült és a műtétekre váró betegek listája is nagyon megnőtt. A helyi lakosság fel van háborodva.

- Melyek a legfontosabb kérdések?
- Hogyan érintené ez Önt, ha az eset az Ön lakókörnyezetében történt volna?
- Milyen javaslatai lennének, ha Ön a kórház vezetőségének tagja lenne?
- Ön szerint hogyan lehetne megoldást találni?

2. Gyakorlat

A szemvizsgálat, ami ma ingyenes, a számítások szerint 10%-át teszi ki a szemüveg keret és a lencsék árának. Mivel az emberek gyakran hajlandók nagyon sok pénzt kiadni formatervezett keretekre és speciális lencsékre, az a javaslat merült fel, hogy a szemvizsgálat árát foglalják bele a keret és az üveg árába. Ez alól csak a 14 évesnél fiatalabb és 60 évesnél idősebb lakosság mentesüljön. A különösen nehéz esetekben maradjon meg a teljes állami térítés.

- Hogy valaki jól nézzen ki, sokak számára van olyan fontos, mint a jó látás. Ön szerint általában mit tartanak ma az emberek fontosabbnak?
- Mi a véleménye a fenti javaslatról?
- Ön szerint ez ésszerű vagy gazdaságilag rossz megoldás?

3. Gyakorlat

Állandóan napirenden van a kórházak rossz anyagi helyzete, eladósodása. A kormány az egyik megoldást a kórházi ágyak számának drasztikus csökkentésében látja. Elsősorban a gyermekgyógyászati, nőgyógyászati és sebészeti osztályokon kívánják ezt a csökkentést végrehajtani.

- Ön szerint okozna-e ez problémát a lakosság gyógyellátásában / gondoljon elsősorban a krónikus betegségben szenvedőkre?
- Okozna-e ez gondot az Ön környezetében élő embereknek?
- Milyen megoldást javasolna az egészségügyi ellátás jobb finanszírozására?
- Ha Ön olyan pozícióban lenne, hogy részt kellene vennie az egészségügyi költségvetés csökkentésében, Ön mit tenne?

4. Gyakorlat

A szívbetegségekkel kapcsolatos műtétek iránti igény az utóbbi időben jelentősen megnőtt. A szívatültetésre várók listája egyre duzzad és sokan halnak meg, mert nincs lehetőség az életmentő beavatkozásra. Az állam azonban nem tud több pénzt adni a költséges szívműtétek fedezésére.

- Mit gondol, mi az oka a szívbetegségek terjedésének?
- Mit gondol, minek alapján állítanak fel az állami egészségügyi szervek sorrendet és osztják el a pénzt?
- Mit tehetne a kormány a szívbetegségek megelőzésére?

5. Gyakorlat

A várható élettartam növekedésével az idősgondozás a jövő század egészségügyének egyik legnagyobb gondjává válik. Az előrejelzések szerint a 65 évesnél idősebbek 50%-a sok éven keresztül egész napos speciális ellátást igényel majd.

- Hogyan lehet majd ezzel a helyzettel pénzügyileg megbirkózni?
- Hogyan kellene az embereknek az öregkorra felkészülni?
- Milyen felelősséget kellene a családnak vállalni e feladat ellátásában?
- Hogyan kellene a szociális gondoskodás ez új problémáit kezelni?

Értékelő kérdések

A beszélgetések során milyen fontosabb problémák merültek fel?

Gondolja, hogy az emberek elég felelősségteljesen viszonyulnak saját egészségükhöz?

Van-e valamilyen tudomása arról, hogy az egészségüggyel kapcsolatos döntések mögött mi húzódik és hogyan születnek ezek a döntések?

A KONTROL KIFEJLESZTÉSE ÉS A RÉSZVÉTEL (DEVELOPING CONTROL AND PARTICIPATION)

Ha én beszélek, te hallgatsz

Ha sokat beszélek, te nagyon hallgatsz

Ha te csendben vagy, másoknak kell beszélniük

Ha te nagyon csendben vagy, másoknak sokat kell beszélniük

Ebben a részben a következőket tesszük:

- ◆ Megvizsgáljuk azt a módot, ahogy csoportbeszélgetésben részt veszünk
- ◆ Felismerjük a csoport beszélő és hallgató tagjait
- ◆ Megpróbáljuk befolyásolni a csoporton belüli viszonyokat úgy, hogy mindenki egyformán szóhoz jusson

Gyakran fordul elő, hogy egy csoportban kell beszélnie? Részt vett-e valaha csoportos vitán? Írja le tapasztalatait és azt, hogy mi volt a csoport célja.

Mennyire vett részt a csoportos beszélgetésben? Hogyan viselkedett? Írja le tapasztalatait.

1. Gyakorlat

Az alábbi táblázatban kijelentéseket talál. Melyik jellemzi leginkább az Ön csoportos beszélgetésben való részvételét? Jelölje be a megfelelő oszlopon a megfelelő értékelést.

	mindig	néha	soha
Csak akkor válaszolok, ha engem kérdeznek			
Semmit sem mondok, ha nem készültem fel megfelelően			
Általában hallgatok, mert úgy gondolom, mások többet tudnak nálam			
Természetemnél fogva szerény vagyok, így ritkán beszélek			
Szeretek csoportot vezetni, ezért felkészülök és kezdeményező vagyok			
Ha senki sem beszél, kényelmetlenül érzem magam és én kezdeményezek			

Még ha sokat is tudok a tárgyról, biztatásra vagy kérdésekre várok			
Nem vagyok buta, tudok annyit, mint mások, ezért igyekszem első lenni			
Gyakran elfelejtkezem arról, hogy mások nem olyan gyorsak mint én, ezért hamarabb belevágok, mint a többiek			
Félek, hogy felsülök, ezért jobb ha semmit nem mondok, mint ha rosszat mondanék			
A legtöbb csoportban gyorsan kialakul a beszélgetés, ezért nehezen tudom kifejezni a gondolataimat, érzéseimet és ötleteimet.			
Szeretek a figyelem középpontjába kerülni, ezért sokat beszélek			
Nem nagyon hagynak szóhoz jutni, ezért úgy gondolom, nem érdekli őket az elképzeléseim és érzéseim			
Általában nem tudom, miről beszélnek, ezért inkább csöndben maradok			

Vajon mi lehet egyéb oka annak, hogy egyes emberek sokat beszélnek, mások pedig hallgatnak? Beszélje ezt meg a csoportjában és írja le tapasztalatait.

2. Gyakorlat

Nézzük a következő három magyarázatot arra, hogy egyes emberek miért beszélnek sokat, míg mások hallgatnak:

- ◆ Személyes jellemvonások
- ◆ Gondjuk van a témával vagy feladattal
- ◆ A csoportléggör nem megfelelő

Menjünk vissza az előző gyakorlathoz és az ott felsorolt kijelentéseket próbáljuk meg az alábbi kategóriákba besorolni.

Személyes

Témagond

Léggör

Lehet-e valamilyen módon javítani a csoportmunkát és az Ön részvételét ebben? Ön nem akarja radikálisan megváltoztatni az embereket, de van, amivel segítheti a csoport hatékonyabb munkáját. Írja le, mit gondol erről:

Beszélje meg elképzeléseit a csoporttársaival. Mindenki ugyanarra a problémára gondolt? Mindenki ugyanazzal a megoldással állt elő?

A MEGÁLLAPODÁS LÉTREJÖTTE: DÖNTÉSHOZATAL (DEVELOPING AGREEMENT: DECISION MAKING)

Ebben a részben:

- A döntéshozatal különböző módjait elemezzük
- Különböző helyzetekben gyakoroljuk a döntéshozást

Az alábbiakban a döntés elérésének útjait ábrázoljuk:

A döntéshez vezető úton használhatunk

Intuíciót (megézés)	Észérveket
„helyes megézés”	Egyértelmű választási lehetőségek, a lehetőségekhez kapcsolódó megoldási stílusok, információszerzés, az értékek és kockázatok számbavétele
döntés	döntés
cselekvés	
értékelés	értékelés

Mindkét eljárást használhatjuk, vagy a kettő közül valamelyiket

A döntéshozatal folyamat, amelynek részei:

Gondolkodás

Újragondolás

Döntés

Cselekvés

1. Gyakorlat

Térjünk vissza a már korábbi példánkhoz, a szentlipóti esethez, amikor a Zöldek nevu szervezet környezetszennyezési problémákat fedezett fel a Mac Tox vegyi üzem működése kapcsán. A szervezet akcióbizottsága összeült és a kérdés az volt, hogy levelet írjanak-e a cégnek, vagy kivonuljanak-e az utcára. Az Önök csoportja is vitassa meg a témát és a döntési folyamatnak megfelelően töltsék ki az alábbi kártyákat.

A döntési folyamatot rögzítő kártyák (Decision making cards)

Milyen döntést hoz a csoport?

Milyen információkra van szükség?

Ha a hozott döntést végrehajtják, milyen kockázatokkal kell szembenézniük?

Mi a legfontosabb a csoport számára?

A csoport döntésével kapcsolatban melyek a mellette és melyek az ellene szóló érvek?

2. Gyakorlat

Milyen döntést hozott az elmúlt héten illetve az elmúlt évben?

Osszuk a társaságot hármass csoportokra, mindegyik csoportban legyen egy interjúalany, egy interjúkészítő és egy megfigyelo. Utána cseréljük szerepeket és csináljunk újabb interjút arról, hogy az adott időszakokban minden egyes résztvevőnél melyek voltak a kis és melyek a nagy döntések. Írjuk le az eredményeket és vitassuk meg az egész csoporttal.

Csoportbeszélgetés:

- Mitől lesz egy döntés nagy vagy kicsi?
- Különbözőképpen döntünk, ha kis vagy nagy döntésről van szó?
- Milyen nehézségek merülnek fel a döntési folyamatban?
- Milyen javaslataik volnának egymás számára?

AZ INFORMÁCIÓSZERZÉS NEHÉZSÉGEI. ALAPKÉRDÉSEK (COPING WITH INFORMATION. KEY QUESTIONS)

Ebben a részben megbeszéljük, hogy:

- Hogyan hasznosítható az Ön által gyűjtött információ
- Hogyan kezeljük az adott információt
- Hogyan osszuk meg másokkal az információt és a forrásokat

Ma már nagyon sokféle információs forrás áll rendelkezésünkre, mint pl. a sajtó, a média, a távközlés, a szakirodalom, az Internet és a számítógépek és könnyen elsüllyedhetünk ebben az információrengetegben nem tudván, hogyan hasznosítsuk őket. A következőkben néhány olyan esetet említünk, amelyben megzavarhat minket az információk bosége. Olvassa el ezeket és az utánuk következő keretbe írja be saját tapasztalatait:

- Hogyan tájékozódik a sokféle szórólapokból, amelyeket a választási kampány során a politikai pártok kibocsátanak?
- Mit csinál, amikor az Interneten keres valamit és a fő cím alatt százával jelennek meg az altémák?
- Amikor kutatnia kell valamilyen témában és egy csomó információt gyűjtött össze folyóiratokból, újságokból, televízióból, szórólapokból, könyvekből, Internetről stb., a feldolgozásban milyen lépéseket követ, mi az első, amit tesz?
- Ha egy csoportmunkát végez, hogyan osztja meg az információkat úgy a többiekkel, hogy mindenki megkapja a számára szükséges információkat?
- Amikor mérlegeli, hogy visszatérjen a tanuláshoz, hogyan választ a sok iskola és kurzus közül?
- Ha azt szeretné, hogy a családja egészségesen táplálkozzék, hogyan választja ki az ezzel kapcsolatos információkat?
- Ha lakásába vagy irodájába új berendezést vásárol, hogyan dönti el, hogy melyek az előnyei és hátrányai ennek a beruházásnak?
- Ha a művelődési házban rendezendő koncert programját ki akarja nyomtatni, hogyan dönti el, hogy melyik céget bízta meg ezzel a munkával?

Elofordult-e már, hogy valamihez nagyon sok információ állt rendelkezésére és nem tudta eldönteni, hogy fogjon hozzá ezek feldolgozásához? Írja le ide tapasztalatát:

A következőkben néhány megfontolandó kérdést sorolunk fel a hatékony információszerzés megkönnyítésére:

- **Mire is kell nekünk az információ?**
- **Hogyan szeretnénk felhasználni?**
- **Hogyan osztanánk meg másokkal ezt az információt?**

Az információ kezelésében és hasznosításában pedig a következő kérdések végiggondolása segít eligazodni:

- **Szét tudja bontani az információt alcsoportokra és önálló elemekre?**
- **Tárgyilagos képet adnak-e a tárgyról a meglévő információk?**
- **Szükség van-e az információ minden elemére?**
- **Ha nincs szüksége valamely információra, tovább adja-e másoknak, akik esetleg hasznosíthatják?**
- **Fontosnak tartja-e, hogy további információkat gyűjtsön más álláspontok megismeréséhez, még ha ezek eltérőek is az Önéhez képest?**
- **Az Ön által összegyűjtött információk megválaszolják-e az eredeti kérdést?**

Gyakorlat

Mint a bizottság tagja, azt a feladatot kapta, hogy kinyomtassa a muvelodési ház éves musorfuzetét.

Milyen információk szükségesek ehhez?

Hol fogja ezeket megtalálni?

Mennyi információra van szüksége?

Hogyan fogja bemutatni az információkat a bizottságnak?

Hogyan fognak ezek a musorprogrammal kapcsolatos információk kapcsolódni a többi bizottsági tag munkájához?

A fölösleges információk kiszűréséhez sok segítséget ad, ha ezeket a kérdéseket megválaszolja. A megmaradó információk tematikai csoportba rendezése nagyon megkönnyíti az adatok kezelését. Ez abban is segít, hogy bármikor megtalálja a megfelelő információkat, ha valamihez ismét szükségessé válnak. E célból többféle eljárást vehet igénybe: dobozokba gyujti egy polcon, fiókba rakja megfelelő rendszerben, számítógépben (lemezen) tárolja stb., ami Önnek a legmegfelelebb.

Az információk hasznosításához további segítséget adnak:

**Az Információk Tárolása c. fejezet a Hogyan tanuljunk? C. kötetben,
A Riport Tervezése és Készítése c. fejezet a Kommunikáció c. kötetben,
Az Informatív Beszélgetés Tervezése c. fejezet a Kommunikáció c.
kötetben.**

HOGYAN JUTUNK MEGÁLLAPODÁSRA? AZ ELTÉRŐ NÉZETEK TOLERÁLÁSA (HOW DO WE REACH AGREEMENT? TOLERATING DIFFERENT POINTS OF VIEW)

Ha együtt élünk és dolgozunk más emberekkel nem mindig lehetséges, hogy a saját álláspontunkat érvényesítsük, hiszen mások véleményét is figyelembe kell vennünk és olyan döntéseket kell hoznunk, amelyek mindenkinek megfelelnek. Ahhoz, hogy sikeres megegyezésre jussunk, fontos, hogy minden résztvevő megértse a vitatott kérdéseket és tisztában legyenek saját szerepükkel a csoportban vagy szervezetben. A közös célok és érdekek hozzák össze az embereket és ahhoz, hogy sikeresen együttműködjenek, meg kell határozniuk saját szerepüket anélkül, hogy a közös célokat szem elől tévesztenék.

Az ebben a gyakorlatban szereplő esettanulmányokkal kapcsolatban a következőket kell megfontolni:

- melyek azok a problémák, amelyek alkalmasak a tárgyalásra
- hogyan foglaljuk bele a tárgyalásba a konfliktusos kérdéseket
- hogyan állítsunk fel sorrendeket
- hogyan érjünk el kompromisszumot

A tárgyalással kapcsolatos további információkat lásd a **Tárgyalás** valamint a **Tárgyalási Stratégiák és Taktikák** c. fejezeteket a **Kommunikáció** c. kötetben.

A dolgozó szülők

János és Anna öt éve házasok és most várják első gyermeküket. Jelenleg mindketten teljes munkaidőben dolgoznak és minden kiadást közösen vállalnak, de most nem tudják eldönteni, mi legyen, ha megjön a gyerek.

Anna szereti a munkáját és nem szeretné abba hagyni, ugyanakkor arra is gondol, hogy sok időt kell majd eltölteni otthon a kisbabával. Nemrég látott a televízióban egy műsort, amelyben arról volt szó, hogy a gyermek és mama

kapcsolata az első években különösen fontos. De nagyon aggódik amiatt, hogy munkája feladásával romlanának a család megélhetési lehetőségei és a majdani visszatéréssel is probléma lenne.

János már nagyon várja, hogy apa legyen. Népes családba született és édesanyja otthon maradt a gyerekekkel, ahogy abban az időben szokás volt. Szeretné, ha Anna is otthon maradna, de rádöbben, hogy egyedül az ő fizetéséből nem tudnának megélni és mi történne akkor, ha esetleg felmondának neki? Anna állása bizonyos szempontból biztosabbnak tekinthető, mint az övé. Talán neki kellene feladni állását egy időre és otthon maradni a babával?

A **munkáltatók** tudatában vannak annak, hogy legtöbb alkalmazottnak gyermeke van és a gyerekek sok nehézséget jelentenek a munkavállalásban. Tudják azt is, hogy nem minden szülő gondolkodik egyformán és elképzeléseik is változnak. Mindenesetre dolgozniuk kell, hogy meg tudjanak élni és korlátozott lehetőségeik vannak több szabadidőre vagy a munkaórák csökkentésére.

Anna és János szülei is aggódnak amiatt, hogyan tudják-e gyermekeik az újszülöttet gondozni miközben megtartják teljes munkaidejű állásukat. Bébiszitter felfogadása nagyon költséges lenne és Anna anyja nem rejti véka alá, hogy kisbabát semmiképpen nem szabad idegenre hagyni.

Anna barátnőjének Klárinak két gyermeke van, de állását nem adta fel, csak csökkentett munkaórában dolgozott, amíg a gyerekek el nem érték a három éves kort. Ez ideális megoldásnak tűnhet, de Klári éppen most válik a férjétől és Anna arra gondol, hogy azért, mert túl nehéz volt a munkát és a gyermekgondozást összeegyeztetni.

Ebből az elbeszélésből megismerhettük János és Anna gondjait, hogy milyen döntés előtt állnak és kik befolyásolhatják őket e döntés meghozatalában. Ön is ismer hasonló helyzetben lévő fiatalokat? A gyakorlat során Ön bármilyen

érdekesnek tartott vagy saját tapasztalatából adódó részlettel kiegészítheti a történetet.

1. Gyakorlat

Ha lehet, a felmerülő kérdéseket csoportban vitassák meg és állítsanak össze egy listát János és Anna számára hasznosítható javaslataikból.

Mi az, amit Annának és Jánosnak meg kell beszélniük?

- mindketten teljes munkaidőben dolgoznak
- egyiküknek foglalkoznia kell a gyerekekkel
- csökkenteni lehet a munkaidőt
- a nagyszülők beleszólnak
-
-
-

Mi az, ami Annának és Jánosnak egyformán fontos?

- a jövedelem
- a szülői szerep
- biztonság
-
-
-

Miben lehetne kompromisszumra jutni?

- munkaidő hossza
- a gyermekgondozás megosztása
- munkahelyi bölcsőde
-
-
-

2. Gyakorlat

Változna-e a sorrend, ha a vitába beleszólnának a következők:

1. gyermektelen szülők
2. szülők öt évesnél fiatalabb három gyermekkel

Beszéljük meg a lehetőségeket.

3. Gyakorlat

Melyek azok a döntések, amelyekhez mindenképpen szükség van más emberekre és véleményükre? Ilyen eset gyakran előfordul, mint például hova menjen a család nyaralni, hogyan osszuk be a pénzt vagy amikor a munkaadóval a munkafeltételeket beszéljük meg. Példaként Ön is említse egy ilyen esetet:

Mi az, amiről az Ön esetében tárgyalni kell?

Mi az, ami az Ön számára fontos, milyen sorrendet állítana fel?

Ebben a döntési helyzetben milyen sorrendet állítanak fel a többiek?

Milyen kompromisszumokra hajlandó Ön a sikeres megegyezés érdekében?

Úgy érzi, hogy más élethelyzetekben is működne ez a módszer?

HOGYAN JUSSUNK MEGEGYEZÉSRE? PÉLDA: EGY MENEKÜLTÁBOR ELHELYEZÉSE (HOW DO YOU REACH AGREEMENT? SITING A COMMUNITY HOSTEL)

Ebben a részben:

- foglalkozunk a döntéshozatallal
- saját elképzelést dolgozunk ki a döntéshozatallal kapcsolatban
- a döntéshozatal különböző formáit gyakoroljuk

Esettanulmány:

Nyugat-Magyarországon van egy kisváros, Szentlipót, amelyet kis falvak vesznek körül. Az itt lakó emberek főleg mezőgazdaságból és kereskedelemről élnek. A táj gyönyörű, az utóbbi időben sokan költöztek ide a nagyvárosokból, főleg jómódú nyugdíjasok, ügyvédek, orvosok. Megjelenésük sokat lendített a helyi gazdasági és társadalmi életben. Egy nap az önkormányzat levélben tudatja az itt lakókkal, hogy az egyik városon kívüli területen menekültábrort kívánnak létesíteni főként romániai, többségükben magyar menekültek átmeneti elhelyezésére. A város felbolydul, az emberek mindenhol erről beszélnek. Dr. Nagyvagyon Kázmér, idetelepült neves ügyvéd valamilyen tettere készül.

1. Gyakorlat

Ön szerint mit tehet Nagyvagyon Úr? Írja le ide elképzeléseit:

Néhány lehetőség:

- levelet ír a helyi újságnak
- a városháza ablakát bedobja kövel
- amilyen gyorsan csak lehet, elköltözik

Dr. Nagyvagyoni Úr úgy dönt, hogy gyulést szervez a művelődési házba és mindazokat meghívja, akik a kijelölt terület környékén laknak.

A gyulás szombaton este fél nyolcra van hirdetve, mintegy ötven ember jelenik meg a teremben. A zaj lassan elül, az ügyvéd szólásra emelkedik.

2. Gyakorlat

Ön szerint az ügyvédnek mivel kellene kezdenie felszólalását?

Néhány lehetőség:

- az eddig összegyűjtött információkat ismerteti
- ismét felolvassa az önkormányzat levelét
- megkérdezi a megjelenteket, megbízzák-e őt az ülés levezetésével
- mindenkit üdvözöl

3. Gyakorlat

A gyúlésen Ön is jelen van. Elvárásai szerint milyen véleményeket fog hallani a menekülttáborral kapcsolatban?

Néhány várható vélemény:

- az ideiglenes épületek téli szállásra nem alkalmasak
- miért nem telepítik a tábort távolabb, a folyó túloldalára?
- a tábor veszélyeztetni fogja a családok biztonságát
- milyen magyar az, aki nem engedi őket ide?!
- minden menekült lop!
- csökkenni fog az ingatlanok értéke
- segítenünk kell nekik, hiszen elűzték őket hazájukból
- csökkenni fog a helyi munkanélküliség, mert emberek kellenek a tábor működtetéséhez
- ezentúl nem hagyhatjuk az utcán az autókat
- a gyerekeket nem lehet majd kiengedni az utcára

Mi az Ön személyes véleménye?

4. Gyakorlat

Milyen formában nyilvánítaná ki véleményét?

Néhány lehetőség:

- otthagyná a gyűlést és hazamenne
- amilyen hangosan csak lehet, elmondaná véleményét
- csak mosolyogna az idétlen ötleteken
- azonnali cselekvést sürgetne
- mindenkit figyelmesen meghallgatna, de nem szólalna fel
- leginkább a büfében tölténé idejét

A gyűlésen egyre nagyobb a zaj, mindenki el akarja mondani a véleményét. Az ügyvéd arra kéri őket, hogy egyenként mondják el, mit kellene tenni. A boltos Juci vállalja, hogy mindent lejegyez.

5. Gyakorlat

Juci jegyzeteiben a következők szerepelnek:

- el kell torlaszolni a helyszínhez vezető utat
- petíciót kell eljuttatni a városi önkormányzathoz
- írni kell a helyi politikusoknak
- el kell menni a polgármesterhez
- tiltakozásul meg kell tagadni a helyi állampolgári kötelezettségeket
- ki kell kérdezni valakit, aki olyan helyen él, ahol már van ilyen tábor
- meg kell hívni a menekültek képviselőit
- tapasztalatot kell gyűjteni a többi menekülttáborban
- tüntetni kell a polgármester háza előtt

Ön mit tenné?

A gyűlésnek döntenie kell a további teendőkről. Hogyan születik meg a döntés? Az alábbiakban néhány lehetőséget sorolunk fel. Az egyes cselekvési lehetőségeknek vannak támogatói és ellenzői. Vitassák meg a csoportban ezeket a lehetőségeket és szükség szerint egészítsék ki más megoldásokkal.

1. Szavazás

Többségi szavazással kell döntenie, mit tegyenek.

érvek mellette

- kevés időt vesz igénybe
- mindenki részt vesz benne
- egyértelmű eredmény
-

érvek ellene

- frakciók alakulhatnak ki, ami elhúzza a dolgot
- csak egyszerű döntésekben alkalmas
- a kisebbséget nem fogja semmi motiválni
-

2. "Kalapból húzás"

Tegyük egy kalapba az összes lehetőséget és mindenki húzzon egyet. Az a megoldás győz, amelyet a legtöbben húznak ki.

érvek mellette

- gyors
- mindenkinek ugyanannyi az esélye
- semleges
-

érvek ellene

- értelmetlen, mert az eltérő véleményeket nem veszi figyelembe
- mi fogja az embereket motiválni?
-

3. Egyhangú döntés

Kivétel nélkül mindenkinek egyet kell érteni a választott megoldással

érvek mellette

- egységben az erő
- mindenki részt vesz benne
-

érvek ellene

- sok időt vesz igénybe
- mindenkire nagy nyomás nehezedik
-

4. Delegálás

A tagok kisebb csoportját felhatalmazzák arra, hogy az egész csoport helyett döntsön, azaz mindenki úgy gondolja, hogy a képviselők olyan szakértők, akik tudják mit tesznek.

érvek mellette

- gyors
- a döntést szakértelem támasztja alá
-

érvek ellene

- attól függ, kiket delegálnak
- figyelmen kívül hagyják a kisebbség véleményét
- csökken a csoport motiváltsága

5. Tekintélyelvű döntés

A csoport legnagyobb hatalmú és legbefolyásosabb tagjai döntenek

Érvek mellette

- gyors
- centralizált döntési folyamat

érvek ellene

- a csoport többi tagja ki van zárva a döntésből
- hatalmi konfliktusok
- nem egyértelmű a döntés

6. Konszenzus

Ez nem azonos az uniformizálással. Ez nyílt kommunikáció eredménye olyan légkörben, amelyben mindenkit elfogadnak és mindenkinek egyenlő esélye van a döntés befolyásolásában. A beszélgetés és az odafigyelés növeli a csoportkohéziót. Mindenkinek készen kell állnia kompromisszumokra, mivel véleményét komolyan veszik. Így az emberek támogatni fogják a döntést, még ha az nem is fejezi ki pontosan a véleményüket.

A legfontosabb az, hogy mindenki világosan kifejtheti véleményét és a végleges döntést mindenki el tudja fogadni. A csoport úgy érzi, hogy összetartoznak és közös a céljuk. A csoport tagjai számára egyértelmű a döntés, készek ezt támogatni és végrehajtani.

A konszenzus nem más, mint az információ, logikus gondolkodás és érzékenység együttes megjelenése. Ezért fontos a csoportban uralkodó légkör.

érvek mellette

- növeli a kreativitást
- mindenki részt vesz
- erősen motivált döntés
- magas színvonalú döntés
-

érvek ellene

- sok időt vesz igénybe
- a csoport csak "csoportként" érvényesül
-
-

A hatékony kommunikáció kérdéséhez lásd továbbá a **Kommunikáció** c. kötetet és a **Tárgyalás** c. fejezetet.

Néhány ötlet a konszenzus megvalósításához

- ne akarjon mindenkit meggyőzni a saját álláspontjáról
- mondja mindig azt, amit gondol
- hallgassa meg a többieket
- pusztán konfliktuskerülésből ne változtassa meg véleményét
- csak azt támogassa, amivel többé - kevésbé egyetért
- ne kerülje meg a konfliktust azzal, hogy szavazást indítványoz
- értékelje a vélemények eltérését és nézze meg eredetüket
- senkit se rekeszen ki a vitából
- a vélemények eltérése előnyös, mert minél több információval rendelkezünk, annál jobb döntést lehet hozni
- nem jó ha a vita versengéssé válik
- a legjobb alternatíva az, amelyet a legtöbb résztvevő elfogad

Értékelő kérdések

Ön szerint a döntéshozatal melyik formája a leggyorsabb, a legnehezebb és a leghatékonyabb?

Milyen érveket tudna még említeni a fenti döntéshozatali formák mellett és ellen?

Az Ön csoportja melyik eljárást tartja a legjobbnak és miért?

Egy más esetre alkalmazná-e ugyanezt az eljárást és miért vagy miért nem?

HOGYAN ÉRÜNK EL MEGEGYEZÉST? (HOW DO WE REACH AGREEMENT)

Ennek a résznek az a célja, hogy:

- Megértsük az okokat, miért eltérőek az emberek nézetei
- Meghatározzuk azt, amiben megegyezünk és amiben eltérünk
- Konszenzusra jussunk olyan helyzetben, amelyben eltérő érdekeik és sorrendek jelennek meg
- Hogyan működünk együtt és találjunk sikeres megoldást

Amikor másokkal dolgozunk együtt, tudomásul kell vennünk, hogy a többieknek a miénktől eltérő nézeteik lehetnek. Sokkal könnyebb együttműködni és eredményre jutni, ha mérlegeljük (ha indokolt, elfogadjuk) mások véleményét és az ezt mozgató rugókat. Mások véleményének elfogadásával könnyebben jutunk konszenzusra, ami azt jelenti, hogy mindenki változtathat a véleményén, ha indokoltnak tartja. Mindehhez fontossági sorrendet kell felállítani az érvek és álláspontok között, ki kell emelni a fontosakat és azokat, amelyeken változtatni akarunk.

Tervezzük meg együtt a szabadidő eltöltését!

1. Gyakorlat

Olvassuk el a következőt és válaszoljunk a kérdésekre:

A település önkormányzata elhatározza, hogy valamennyi pénzt szán a lakosság szabadidő eltöltésének finanszírozására. A pénz ésszerű felhasználásában az önkormányzati munkatársak segítenek.

Az egyik városrészben (kerületben) válasszunk ki két nagy lakóházat önkormányzati lakásokkal. Ezek átlagos lakótömbök, amelynek mindegyikében 60 lakás van. A lakosság száma mintegy 350. A lakosok egy-harmada fiatal gyermekes családból, egy-harmada nyugdíjasokból, egy-harmada pedig aktív, de már dolgozó gyermekekkel rendelkező családokból áll.

Az önkormányzat minden családnak levelet küldött, amelyben megírja, hogy pénzt kíván adni és fel szólítja a családokat, hogy vegyenek részt egy közgyűlésen, ahol elmondhatják véleményüket, hogy mire kellene a pénzt költeni.

A gyűlésen mindössze hatvanan jelennek meg, köztük kevés gyermek és fiatal. A résztvevők közül a fiatal anyák azt javasolják, hogy játszótérket kellene építeni. A fiatal és részben az unokákkal rendelkező idősebb szülők szeretnék egy többcélú pavilont építeni, amelyben a gyermekeknek kézműves sarkokat, a felnőtteknek meg klubot újságállványokkal és búfével alakítanának ki. Az idősök közül sokan ellenzik ezt és pihenőparkot szeretnék padokkal és kosztalokkal (sakktáblákkal). A férfiak egy része kis pályákat építené sportolási célokra (focira, kézilabdára, röplabdára). Van néhány idősebb hölgy, aki a pénzből inkább színház- és koncertbérleteket vásárolna.

Mivel nagyon sokféle ajánlat van, az önkormányzati képviselő azt javasolja, hogy a jelenlévők hozzanak létre egy bizottságot, amely kidolgozza terveket és eldönti, mire használják a pénzt.

Ön szerint kikből álljon a bizottság és kiket képviseljen. Hogyan válasszák meg a bizottságot. Mi legyen azokkal, akik nem vettek részt a gyűlésen?

Tegyük fel, Ön is itt lakik. Mi lenne az Ön javaslata, hogyan használják fel a pénzt?

Ha többféle javaslata lenn, hogyan rangsorolná őket? Indokolja meg a rangsorolást!

Első választás:

Második választás:

Harmadik választás:

2. Gyakorlat

Keressünk magunknak partnert a csoportban és hasonlítsuk össze választásainkat. Ha ezek nem azonosak, magyarázzuk meg egymásnak, miért:

<p>Az én sorrendem</p> <p>1. Magyarázat:</p> <p>2. Magyarázat:</p> <p>3. Magyarázat:</p>	<p>A partnerem sorrendje</p> <p>1. Magyarázat:</p> <p>2. Magyarázat:</p> <p>3. Magyarázat:</p>
--	--

Próbáljanak megegyezésre jutni egy közös megoldás elfogadásáról. A következő kérdések segíthetnek

- Fontos-e Önnek, hogy az első két helyen ez a sorrend szerepeljen?
- Ha az Ön első választását elfogadja a partner, beleegyezne-e abba, hogy a partner válassza a második és harmadik lehetőséget?
- Lehetőség szerint próbáljanak azonos listával megjelenni.

3. Gyakorlat

Ha partnerével megállapodtak a végleges listában, üljenek össze egy másik kétfos csoporttal és végezzék el ugyanazt a feladatot mint az elobb. Most már négyen próbáljanak kialakítani közös álláspontot.

A mi sorrendünk	A partnereink sorrendje
1. Magyarázat:	1. Magyarázat:
2. Magyarázat:	2. Magyarázat:
3. Magyarázat:	3. Magyarázat:

Próbáljanak meg mind a négyen egyezsége jutni a sorrendet illetoen!

4. Gyakorlat: Szerepjáték

A tárgyalás és döntési folyamat gyakorlásának másik lehetséges módja a szerepjáték. Tegyük fel, hogy mindannyian a csoportban a lakónegyedben lakunk és részt veszünk a gyűlésen. Az eddigi javaslatokat gyűjtsük össze és megszemélyesítve osszuk ki a szerepeket. Pl. nagymama – játszótér, középkorú úr – focipálya, idosebb hölgy – színházbérlet, mama – játszóház stb. Írjuk le ezeket papírszeletekre és tegyük be egy kalapba, amelyből mindenki kihúzza a maga szerepét. Gondoskodjunk arról, hogy a csoport minden tagjának jusson választási lehetőség.

Válasszunk magunk közül egy önkormányzati képviselőt. A vita során mindenki a maga szerepét játssza. Mielőtt a tárgyalást elkezdjük, 10-15 percet adjunk az azonos szerepet húzó játékos csoportoknak, hogy egyeztessék a stratégiájukat. Készítsünk a másik csoportnak kérdéslistákat és állapodjunk meg abban, miben tartsunk ki és miben engedhetünk. Éljük bele magunkat a szerepbe és engedjük szabadon fantáziánkat!

A vitavezető „önkormányzati képviselő” a tárgyalás során törekedjen a véleménykülönbségek konszenzusos feloldására!

Értékelo kérdések

Volt-e Ön már olyan helyzetben, hogy valamilyen kérdést meg kellett másokkal vitatnia, ki kellett fejtenie a véleményét és sikerült valamilyen megállapodásra jutni? Mi volt ez és milyen tapasztalatai voltak?

Milyen nehézségekbe ütközött és hogyan oldódtak meg ezek?

Hogyan viselte el a véleménykülönbségeket (nyugodtan, otthagyt a csapatot, összezavarodott stb.)?

Ki szeretné-e próbálni az ilyen tárgyalási gyakorlatot és hol (otthon, munkahelyen, lakógyűlésen stb.)?

Segített-e ez a gyakorlat más álláspontok elfogadásában?

MI A TEENDO ÉS KINEK KELL MEGTENNIE? (WHAT NEEDS TO BE DONE AND WHO NEEDS TO DO IT?)

Ha másokkal dolgozunk együtt, a sikeres munkához meg kell osztani a feladatokat. Fontos tehát megértenünk, hogy mindenkinek részt kell vennie a közös munkában, így nekünk is meg van a feladatunk, amit el kell végezni.

Ebben a részben arról lesz szó, hogy a feladat sikeresen végrehajtásához:

- A munkaterheket meg kell megosztani
- Feladatmegosztást kell végrehajtani
- Reális elvárások alapján kell meghatározni, hogy ki mennyivel tud hozzájárulni a feladat elvégzéséhez

1. Gyakorlat

Gondoljon egy olyan tevékenységre, amelyet másokkal együtt végez. Például:

- Egy bizottság tagjaként dolgozik
- Egy munkacsapat tagja
- Valamilyen speciális eseményre készülő csoport tagja
- Egy csapat edzője
- A helyi újság szerkesztőségi tagja
- Színész egy színdarabban

Végez-e valamilyen hasonló csoporttevékenységet? Ha igen írja le mit!

2. Gyakorlat

Az előző gyakorlatban említette, hogy részese (volt) az Ön által megnevezett csoportmunkának. Válaszoljon a következő kérdésekre:

Van-e közösen kialakított tervük a céljuk elérésére? Igen vagy nem:

Van a csoportnak vezetője? Ha nincs, szükség lenne rá?

Hogyan osztják el a feladatokat a csoporton belül?

- A vezető osztja el
- Mindenki önkéntesen vállalkozik
- Aszerint történik az elosztás, hogy éppen ki ér rá
- Egyéb módon

Úgy érzi, hogy a csoportjában mindenki a tehetségének és tudásának megfelelő feladatot kap?

Ha nem, miben szeretne változtatni?

Kérdések	Igen	Nem
Elegenden vannak a csoportban a feladat sikeres végrehajtásához?		
Elég idejük van a feladat sikeres végrehajtásához?		
Elegendő szakértelem van a csoportban a feladat sikeres végrehajtásához?		
Szükségük van több emberre vagy újabb szakértőre?		
Ha igen, ki lenne az? Ilyen irányú tevékenysége mellett jut-e ideje másra, pl. munka, család, szabadidő tevékenységek stb.? Ha nem, kinek a segítségére számíthat?		

Amennyiben Ön egy vagy több kérdésre **nem**-mel válaszolt, szükség van arra, hogy Ön és a csoportja a további munkát megtervezze és megszervezze.

A következő veszélyek állhatnak fenn:

- Nincs pontos terv a feladat végrehajtásához
- Nincs megfelelő időbeli ütemezés, ahogy esik úgy puffan
- Nincs vezetés (hacsak nem a kollektív vezetés mellett döntöttek)
- Egy vagy több tag túlságosan dominálja a csoportot
- Tagok nem végzik el, amit vállaltak vagy kevesebbet annál, amiben megállapodtak
- Olyan feladatot vállalt, amit nem tud megoldani, ezért külső segítséget kell bevonni
- Olyan feladatot vállalt, amire nem jut elég idő
- Nem fogadja el az indokolt segítséget

3. Gyakorlat

A csoporttevékenység megtervezése

Most lehetősége van arra, hogy elképzeléseit a gyakorlatba is átültesse. Meg kell tervezni azt a tevékenységet, amelyet a munkacsoportjában, tanulócsoportjában, valamilyen szervezetben, a családjában stb. el kell végezni.

Döntsék el, hogy milyen tevékenységet akarnak elvégezni, például:

- Születésnap ünnepség megszervezése
- Új számítógépes program betanulása
- Az iskolában tanuló roma gyerekek helyzetének feltárása
- Milleniumi ünnepség megszervezése a lakóhelyen stb.

Írja ide az Ön által választott csoportos tevékenységet (bármilyen lehet):

A csoportban mindenkinek részt kell vennie az információszerzésben, a terv elkészítésében és kivitelezésében.

1. állítsák fel a teendők listáját
2. ha szükséges, válasszanak egy vezetőt, aki koordinálja a tevékenységet
3. osszák el a feladatokat a csoporton belül
 - önkéntes vállalkozók jelentkezése, a feladatok preferenciája
 - ügyeljenek a feladatok egyenlő elosztására
 - állapítsák meg, hogy ki(k) az(ok), aki(k)nek a legjobb kapcsolataik vannak az információszerzés szempontjából.
4. határozzák meg a tervezésre szánt időt, értékeljék csoportosan az eddig elvégzett munkát és a további teendőket.
5. Ily módon folytassák a munkát (állandó ellenőrzéssel), amíg a csoport nem végzi el a feladatot.

A csoportmunka értékelése

A csoportmunka hatékonyságára válaszoljuk meg a következő kérdéseket:

1. elérte-e a csoport a kitűzött célt?
2. elvégezte-e mindenki a megegyezéssel rá kirótt feladatokat?
3. Milyen problémák merültek fel menetközben és hogyan oldották meg ezeket?
4. Ha legközelebb hasonló csoporttevékenységet végez, mi az, amit a mostani módszerből megtartana és mi az, amit másképpen csinálna?

Értékelő kérdések

E gyakorlat tapasztalatait leszűrve, változtatna-e valamin a feladatok elosztásánál?

Ha igen, hogyan hajtaná végre ezeket a változtatásokat?

Véleménye szerint melyek a legfontosabb jellemzői a csoporton belüli munkamegosztásnak?

HOGYAN ÍRJUNK ÉS SZERKESSZÜNK ÚJSÁGOT? (WRITING A NEWSLETTER)

Ebben a részben a tervezésre és kiválasztásra fogunk összpontosítani:

- Mindehhez mit kell tennünk?
- Kinek kell ezt megtenni?

Válasszon ki egy kis példányszámú nem terjedelmes újságot a gyakorlat végrehajtásához. Ilyen lehet például egy helyi (kerületi, lakóhelyi) újság, iskolai újság vagy üzemi lap.

Volt-e Ön már kapcsolatban valamilyen újsággal (cikkírás, szerkesztés stb.)?
Mit gondol, hogyan kezdünk hozzá egy újság írásához, szerkesztéséhez?

Példa: a „Békásmegyeri Híradó”

Tegyük fel, hogy a békásmegyeri lakótelepen megalakul a Békásmegyer Rt. abból a célból, hogy helyi újságot adjon ki. A kezdeményezők úgy gondolják, hogy ideje az itt lakókat folyamatosan tájékoztatni arról, mi történik a lakótelepen, milyen tervek vannak készüloben, mi a lakosság véleménye. Kezdetben 500 példányban szeretnék kiadni az újságot, amely havonta, a hó utolsó napján jelenne meg. A lakótelepet néhány jellegzetes lakótömbre osztják (vízparti, hegy felöli, „belvárosi” stb.) és mindegyik lakótömb képviselőt küld a szerkesztő bizottságba és tegyük fel, hogy az Ön lakótömbje Önt jelöli. Hogyan kezdene hozzá a feladathoz?

Eloszor is, milyen tudásra, szakképzettségre, jártasságra van szükség ahhoz, hogy újságírással (szerkesztéssel) foglalkozzunk?

Pl. információszerzési képesség, szövegszerkesztés (írás), nyomdai ismeretek

....

Mi még?

Milyen képességekkel kell rendelkezni ahhoz, hogy valaki a szerkesztőbizottság tagja legyen?

Soroljon fel olyan feladatokat, amelyet szét kellene osztani a munkatársak között. Mire gondol, amikor ezeket elosztja?

1. Gyakorlat

Gondoljon a példában említett újságra. Milyen írásokat és illusztrációkat alkalmazna. Próbálja meg egy rövid tartalomjegyzéket összeállítani!

2. Gyakorlat

Gondolja végig, milyen fázisokra van szükség az ötlettől a megjelenésig?

A feladatok elosztása

- Az egyes fázisok eltérő időtartamot igényelnek. Például a tartalom összeállítása rövidebb időt vesz igénybe, mint a cikkek megírása. Az egyes fázisokat tekintve, Ön szerint milyen egyéb eltérések vannak?
- Bontsuk az előállítás fázisait feladatokra. A megírás fázisa például több emberre kiosztott feladatokból áll.
- Az egyes feladatok elvégzéséhez különböző létszám szükséges. Melyek azok a feladatok, amelyekhez egy ember, melyek azok, amelyekhez több ember és melyek azok, amelyekhez az egész szerkesztőbizottság kell?

Az elvégzendő feladat	Ki végzi?

3. Gyakorlat

Tegyük fel, hogy Ön a Békásmegyeri Híradó szerkesztőségi tagja. Milyen feladatot vállalna szívesen és hogyan hajtaná végre?

--

Ossza el a feladatokat a munkatársak között és mondja el nekik, mit vár tőlük:

Mi a feladat?	Ki végzi?

Ügyeljen arra, hogy a feladatok egyenlo mértékben legyenek elosztva.

Szerepjáték

Az Ön jelenlegi csoportja lesz a szerkesztobizottság, amely ülést tart. A következő feladatokat kell megoldani:

- Ossza szét a szerepeket a csoport tagjai között
- Mindenki vállaljon részt a feladatokból
- Döntsenek az első szám megjelenésének időpontjáról
- Állapodjanak meg a feladatok határidejében
- Írjanak le pontos ütemezési tervet
- Írják le, ki felelős az egyes feladatokért és rögzítsék az előállítási tervet

Ha a fenti pontok mindegyikében megállapodtak, el tudják készíteni az eloállítási tervet, amely az alábbihoz hasonló:

Eloállítási terv

A felelos személy	
A megbízás idotartama	
Határido	
A megbízás tárgya	
Beszámolási idopontok	

4. Gyakorlat

Beszélgék meg a csoportban a következő kérdéseket:

- Milyen kommunikációs hálózatot dolgozzon ki a csoport ahhoz, hogy mindenki megkapja a szükséges információkat?
- Hogyan biztosítható az, hogy a munkacsoport tagjai betartsák a határidőket?
- Hogyan biztosítható, hogy a munkacsoport tagjai megkapják a szükséges segítséget?

Értékelo kérdések

Segített-e ez a gyakorlat abban, hogyan kell ilyen csoport tevékenységet végezni? Ennek alapján korrigálná-e eddigi tapasztalatait (ha vannak ilyenek)?

Az élet mely másik területén tudná hasznosítani az itt nyert tapasztalatokat?

Általában mi a tapasztalata: ilyen csoport tevékenységben az emberek önkéntes alapon vállalnak feladatot, vagy szakmai alapon ki kell választani azokat, akik ezt a munkát el tudják végezni?

**MI A TEENDO ÉS KINEK KELL MEGTENNIE?
(WHAT NEEDS TO BE DONE AND WHO NEEDS TO DO IT?)
EGY ESEMÉNY MEGTERVEZÉSE
(TIMEPLAN FOR A WORK EVENT)**

Ebben a részben azt gyakoroljuk, hogy:

- Hogyan szervezzük meg az időt a legnagyobb hatékonysággal
- Hogyan hasznosítsuk a legjobban az időt a magunk és más emberek számára

Kellett-e Önnek valaha ütemtervet készíteni vagy részt vett-e valamilyen esemény szervezésében, ahol ilyenre szükség volt?

Miért van szükség ilyen ütemtervre a szervezésben?

Mi pontosan az ütemterv?

Ez egy terv vagy áttekintés arról, hogy mi és mikor történik a szervezés folyamán. A tervnek tartalmaznia kell azt is, hogy kik a felelősök az egyes feladatok elvégzéséért. A terv révén biztosíthatjuk, hogy:

- A célokat megvalósítjuk – a feladatokat a kívánt időre elvégezzük
- Semmirol sem feledkezünk meg – a részletekre is odafigyelünk
- A munkát nem hagyjuk az utolsó pillanatokra
- Az esemény zökkenőmentesen lezajlik

Az ütemterv több ellenőrzési lehetőséget és kevesebb stresszt jelent a résztvevőknek.

Hogyan készítsünk ütemtervet?

Az alábbiakban két általánosan alkalmazott módszert ismertetünk az ütemterv elkészítéséhez. Vizsgáljuk meg mindkét módszert és döntsük el melyik segít jobban az esemény megszervezésében.

Emlékeztetőül:

Ha be akarjuk tartani a határidőket, fontos, hogy tervezzünk be tartalék időket a megfelelő helyekre arra az esetre, ha az utolsó pillanatban valamilyen hiba csúszott be, ami késlelteti a feladat végrehajtását. Ilyenkor idő kell a felülvizsgálatra és ha kell, bevethetjük a vészhelyzetre kialakított tervet (kontingencia-terv).

1. Módszer:

Teljes ütemterv készítése a fobb tevékenységekre (key events diary), amelyben napra előre meghatározzuk a fő szervezési szakaszok befejezésének határidejét, ezeken belül a teljesítést feladatokra bontjuk le a felelősök megnevezésével. Ez a „napló” az utolsó mozzanatig mindent tartalmaz.

2. Módszer:

A legfőbb szakaszok határidejét szem előtt tartva **folyamatos ütemtervet készítünk heti bontásban (flow chart)**. Ezen belül további bontást is végezhetünk (napi, órai stb.) a szükségnek megfelelően. Ez a módszer több rugalmasságot, de egyúttal több felelősséget is jelent.

Gyakorlat: készítsünk saját ütemtervet!

Válasszunk ki valamely életünket érintő eseményt (esküvo, külföldi utazás, lakásfelújítás stb.) vagy olyan eseményt, amelyről úgy gondoljuk, hogy meg tudjuk tervezni (könnyuzenei koncert, iskolai évnyitó, sportesemény stb.). Gondoljuk végig alaposan, milyen feladatok vannak, állítsunk fel fontossági sorrendet (fő feladatok, részfeladatok), ki a felelős és mikorra kell elvégezni a feladatokat!

Szükségünk van:

Egy nagy papírlapra (lehetőleg A2-es formátum), színes ceruzákra vagy tollakra (a feladatcsoportok megkülönböztetésére).

Ha végeztünk, beszéljük meg egymás ütemtervét, hasonlítsuk össze a módszereket. Válasszunk valakit a csoportban, aki levezeti a beszélgetést.

Értékelo kérdések

Muködoképes volt az Ön ütemterve? Miért igen vagy miért nem?

Megértették-e egymás ütemtervét? Volt-e valamilyen probléma?

Fogja-e tudni alkalmazni a gyakorlat során tanultakat?

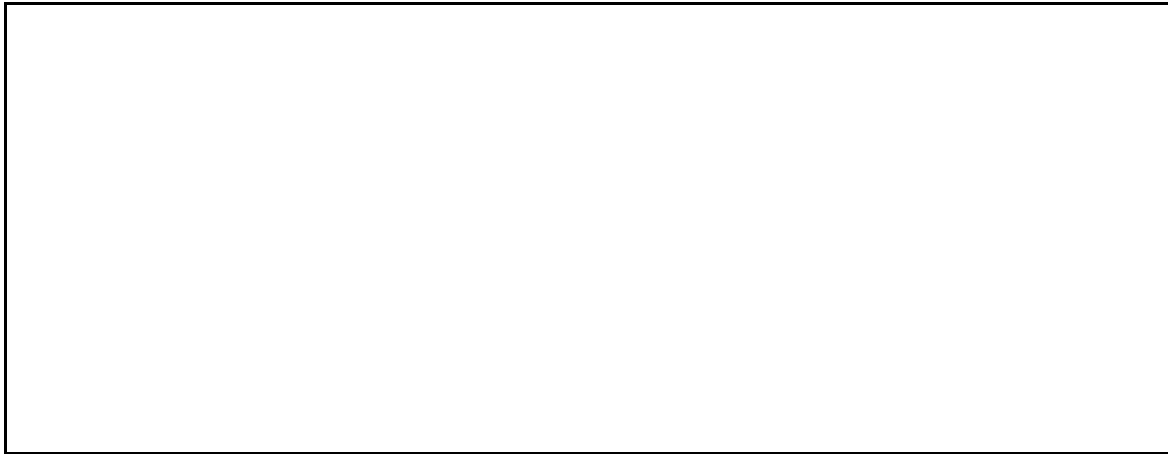

2. Gyakorlat

Tekintsük át az alábbi táblázatban szereplő tevékenységeket. Melyiket végezné egyedül vagy másokkal és miért?

Tevékenység	Egyedül/másokkal	Miért?
Szórólapok terítése		
Mosogatás		
Úszás		
Pakolás/rámolás		
Születésnap zsúr		
Számítógép kipróbálása		
Moziba menni		
Lakógyulést szervezni		
Panaszlevelet írni		
Hobby-tevékenységet végezni		
Munkabeszámolót készíteni		

Miért gondolja, hogy bizonyos tevékenységeket jobb egyedül, míg másokat jobb másokkal végezni? Vitassák meg a csoportban és írják le a véleményét.

Egyetértés van-e a csoportban a fenti kérdést illetően? Ha nincs, mi lehet ennek az oka?

3. Gyakorlat

Az utcasarkon, ahol Ön lakik, régóta szükség lenne egy gyalogátkelő helyre (zebrára). Többek között két lehetőség is adódik:

(a): Ír egy levelet a helyi önkormányzatnak, hogy fessenek fel egy zebrát

(b): összehívja a helyi lakosokat, hogy írjanak közösen levelet a helyi önkormányzatnak.

Van-e különbség a két megoldás között és mi az?

Melyik levelet lenne könnyebb megírni? Miért?

Melyik levél lenne nagyobb hatással az önkormányzatra? Miért?

4. Gyakorlat

Ennél a gyakorlatnál osszák kétfelé a csoportot. Az egyik fele csoportban oldaná meg a feladatot, míg a másik felében a tagok egyenként, önállóan.

A feladatok a következők:

- (a) készítsenek logót ahhoz az intézményhez, amelyben tartózkodnak
- (b) rendezzék át a helyiséget, amelyben a csoport tartózkodik
- (c) írjanak levelet a televíziónak arról a musorról, amelyet legutóbb láttak a képernyőn (lehetőleg olyat válasszanak, amelyet mindenki megnézett)

A válaszokat írják le és hasonlítsák össze! A csoportos vagy az egyéni tevékenység járt jobb eredménnyel?

Mi az előnye annak, ha az ember egyedül végez egy tevékenységet?

Mi az előnye annak, ha másokkal végzünk egy tevékenységet?

Íme, néhány indok az egyedül végzett tevékenységre:

- szabadon dönthetek
- kreatívabb lehetek
- saját időbeosztásom van
- a felelősség, de a dicsőség is csak az enyém
- saját módszereimet alkalmazhatom
- nincsenek vitás kérdések

Íme, néhány indok a közösen végzett tevékenységre:

- megoszthatjuk a terheket
- mások ötletei és tehetsége is szerepet kapnak
- megosztjuk a felelősséget
- az eredmény nagyobb és jobb lesz
- a tevékenység társas jelleget kap

Kiegészítené a fenti indokokat? Mivel?

Mitől függ az, hogy a tevékenységet egyedül vagy másokkal végezzük?

Pl. a személyes munkastílustól,

A feladat jellegétől...

És még?

5. Gyakorlat

Gondoljon arra a tevékenységre, amit jelenleg tartósan végez (fizikai munka, tanulás, kutatás, házi munka stb.). Mi ez a tevékenység és hogyan végzi (egyedül, másokkal)?

Jobb lenne-e egyedül/másokkal végezni ezt a munkát?

Bátran alkalmazzunk többféle módot és lássuk mi lesz az eredmény!

DOLGOZZUNK EGYÜTT. BIZOTTSÁGI ELJÁRÁSOK (WORKING TOGETHER. COMMITTEE PROCEDURES)

Ebben a részben áttekintjük, hogy:

- Különböző szervezetek hogyan szervezik meg a szükséges tevékenységet
- A szervezeteknek miért van szükségük bizottságokra
- Melyek a bizottságok általános feladatai

Ezt a gyakorlatot a személyek külön végzik, de csoportos foglalkozás keretén belül is végezhetjük.

1. Gyakorlat

Miért van szükség bizottságokra?

Sokféle szervezet és csoport állít fel bizottságokat tevékenységük szervezésére. Egyidejűleg több bizottság tagja is lehetünk, mint pl. a szülői munkaközösségnek az iskolában vagy sportegyesületben, civil szervezetben, klubban stb. Véleménye szerint milyen szervezetek azok, amelyeket bizottságok szerveznek és irányítanak? Soroljon fel néhányat:

Volt-e valaha ezek közül valamelyiknek tagja? Volt-e tagja szakszervezetnek, önkéntes segítő szervezetnek vagy szabadidős klubnak (zene, lovaglás, kertészkedés stb.?)

2. Gyakorlat

Vegyünk példaként egy kis környezetvédelmi szervezetet, amelynek Zöldek a neve és egy képzeletbeli kisvárosban, Szentlipóton működik. Szentlipóton van egy vegyiüzem, amely környezeti problémákat okoz a városnak. A Zöldek elhatározzák, hogy kivizsgálják az ügyet.

A Zöldek egyesülete 1500 tagot számlál. Elképzelhetőnek tartja, hogy mind az 1500 ember összejön és mindenki elmondaná a véleményét a szükséges teendőkrol? Hogyan kerülhetné el a szervezet az így kialakuló káosz veszélyét?

Az egyik módszer az, hogy a problémák megvitatására egy kisebb csoport találkozna és bizottságot alakítana. A bizottság tagjait a többiek választják meg azzal a céllal, hogy képviselje nézeteiket. A bizottság így sokkal könnyebben tervezhet és hozhat döntéseket, mint ha ez nagyobb tömegben történne.

A bizottság szerepe és feladatai

A bizottság felelos egy sor feladat elvégzéséért.

Elokészület a tanácskozáshoz

1. Hogy a megfelelő embereket a megfelelő időpontban összegyűjtjük, valakinek vállalnia kell a bizottsági ülések megszervezését. Ha Ön jelenleg tagja valamelyik bizottságnak, tudja, hogy ezért ki a felelos?

2. A bizottsági ülés előtt a titkár összegyűjti azokat a kérdéseket, amelyeket meg kell vitatni. Tudja Ön, hogy hívják ezt a listát?

A bizottság bármely tagja kérheti a titkárt, hogy egészítse ki a listát, de az elnök általában az a személy, aki a titkárral egyeztetve elkészíti a végleges napirendet. Rendszerint az elnök rendelkezik a szervezettel kapcsolatos legtöbb információval.

3. Milyen egyéb teendő van az ülés előtt?

Az ülés alatt

4. Hogyan lehet biztosítani, hogy egyszerre csak egy személy beszéljen, a többiek meg figyeljenek rá?

5. A bizottság titkára leírja a vitában elhangzó legfontosabb dolgokat és a bizottság döntéseit. Vajon miért szükséges ezt megtenni?

6. Hogyan nevezik azt a dokumentumot, amelyben ezeket a feljegyzéseket összefoglalják?

7. Melyek az elnök feladatai?

Az elnökön és a titkáron kívül szükség egy olyan személyre is, aki a szervezet pénzügyei felett orkodik. Ez a gazdasági vezető, de kisebb szervezetekben a gazdasági vezető lehet egyúttal a titkár is. A bizottság többi tagjának esetleg nincs különleges reszortja, de azért vannak ott, hogy a tagság legkülönbébb érdekeit képviseljék. A bizottság mindegyik napirendi pontot megvitatja. Ha a tagoknak eltér a véleményük és bizonyos dolgokban nem értenek egyet, a döntés szavazással történik.

Lássunk egy példát!

A Zöldek szervezetének néhány bizottsági tagja azt javasolja, hogy a Zöldek szervezzenek tüntetést a szentlipóti Mac Tox vegyiüzem ellen, mások viszont azt javasolják, hogy eloször írjanak levelet az üzem tulajdonosainak. A bizottság tagjai eloször felemelt kézzel szavaznak a tüntetés mellett, majd ezt megisméttlik a levéllel kapcsolatban is. Amelyik esetben több a felemelt kéz, az a megoldás a gyoztés és a bizottság ezt hagyja jóvá. Ha pontosan 50-50%-ban szavaznak mindkét megoldás mellett, akkor a dönő szavazat az elnöké, így az o szava minden bizottságban nagyon fontos.

Válaszok az 1-7 kérdésekre

Elokészület a tanácskozásra

1. A bizottsági üléseket az elnök és a titkár szervezi. Az elnök dönő el, hogy mikor lesz az ülés, a titkár az, aki értesíti a bizottsági tagokat.
2. A megvitatandó kérdések listáját napirendnek hívják.
3. A titkár szerzi a helységet a tanácskozásra és az o feladata a dokumentumokról és a tanácskozához szükséges eszközökröl gondoskodni

Az ülés alatt

4. Mindenkinek engedélyt kell kérni a felszólalásra, az elnök vezeti a tanácskozást. Az elnöknek biztosítania kell, hogy mindenki szót kapjon, de ugyanakkor korlátozhatja a felszólalás időtartamát. Így gyakorlatilag mindenki szóhoz jut.
5. Írott feljegyzések készülnek a vitáról és az egyezségekröl, így ezeket utólag ellenorizni lehet, az egyes tagokat pedig emlékeztetni arra, hogy milyen döntések születtek és miért. A bizottsági eljárás során nagyon fontos, hogy az egyesület tagjai tájékozódjanak arról, mi történt a bizottsági ülésen. Ezek a feljegyzések (jegyzokönyv) ugyanakkor a szervezet történetének is fontos dokumentumai.

6. A feljegyzésekből készítjük az „emlékeztetőt”. A következő ülés előtt ezt szétosztjuk a bizottsági tagok között és ellenőriztetjük velük a feljegyzések pontosságát.
7. Az elnök a titkárral készíti elő az ülést és a napirendet, vezeti le az üléseket, hivatalos kapcsolatokban képviseli a szervezetet, aláírja a szerződéseket és a szervezet egyéb hivatalos dokumentumait. Az elnöknek döntő szavazata van, ha pontosan fele-fele arányban szavaznak a résztvevők.

A BEFOLYÁSOLÁS MÓDJAI (WAYS OF INFLUENCING)

Ha nagyon ragaszkodik valamilyen témához vagy van valamirol határozott véleménye, szeretné meggyozni társait, hogy fogadják el ezeket. Hogyan veszi rá az embereket, hogy hallgassák meg Önt és arra, hogy Ön befolyásolja véleményüket és döntésüket?

Ebben a részben gondoljuk végig, hogy:

- Mikor és milyen esetekben szeretné mások véleményét befolyásolni
- Hogyan képzel el befolyást gyakorolni a döntéshozókra
- Hogyan kezeli a döntési alternatívákat

1. Gyakorlat

Az alábbiakban néhány olyan esetet sorolunk fel, amikor az adott tárgyhoz különös érzelmi viszonyunk van és az ezekkel kapcsolatos döntéshozókat szeretnénk befolyásolni. Ezt a példasort Ön is tetszés szerint kiegészítheti újabb esetekkel.

- Csökkenteni kell a forgalmat abban az utcában, amelyben lakik
- A helyi kórházat be akarják zárni
- A fejlesztési pénzek elosztása az Ön lakókörzetében
- A helyi muvelodési ház vezetésének módszerei
- Hogyan határozzák meg az Ön fizetését
- A hulladékelszállítás és hasznosítás az Ön településén

Említsen meg az alábbiakban más hasonló helyzeteket:

Mit tud Ön tenni azért, hogy álláspontját érvényre juttassa?

Ha csoportban dolgoznak, vitassák meg az összes lehetséges megoldást arra, hogy hangjukat hallassák. Az eredményt írja le ide:

Az alábbiakban felsorolunk néhány lehetséges megoldást:

- Leveleket írni
- Szórólapokat szétküldeni
- Megkeresni egy befolyásos személyt
- Csoportot alakítani
- Kampányt indítani levelekkel, gyűlésekkel, poszterekkel, nyilvánossággal stb.
- Megkeresni a médiát (televízió, újság, rádió)
- Levelet írni a helyi újságnak
- Megkeresni az országgyűlési vagy önkormányzati képviselőt
- Felvonulást szervezni
- Lobbizni a döntéshozóknál
- Gyűlést szervezni
- Ötleteit megbeszélni barátokkal, szomszédokkal, kollégákkal és megszerezni támogatásukat

A cselekvés, amely mellett döntött függ a tárgy súlyától és a szerzett befolyás nagyságától. Ahhoz, hogy a leghatékonyabban véghezvigyük a választott cselekvést, a következőket kell megfontolni:

- Mekkora befolyást kíván szerezni?
- Kit (kiket) akar befolyásolni?
- Mitől fognak ok Önre hallgatni?
- Hogyan tudja a legeredményesebben megközelíteni őket?

Amikor ezeket a kérdéseket végig gondolja, ne felejtse el, hogy a konfrontáció nem mindig vezet eredményre. Az embereket megnyerni kívánja és nem felboszítani.

2. Gyakorlat

Most visszatérünk olyan helyzetekhez, amelyekben Ön befolyásolni akarja a döntést. Írjon le három ilyen helyzetet ide:

1.

2.

3.

Döntse el, hogy melyek volnának a leghatékonyabb módszerek a három különböző helyzetben. Vannak döntések, amelyek többféle módszert igényelnek. Ha csoportban dolgoznak, ajánlatos meghallgatni a többiekét,

milyen megoldásokat alkalmaznának ugyanarra a helyzetre. Írja le ide az elté-
roz megoldásokat:

1.

2.

3.

**A fentiek közül melyik elképzelés szolgálna kiinduló pontként egy
cselekvési akcióhoz? Elég felkészültnek érzi magát ehhez?**

Értékelo kérdések

Elofordult-e valaha, hogy Ön valamilyen döntést befolyásolni akart?

Adnak-e ezek a gyakorlatok valamilyen ötletet Önnek a befolyásolás módszeréhez? Ha igen, mely módszerek azok, amelyeket a leginkább használna?

Az Ön környezetében élő emberek közül (barátok, szomszédok, családtagok, kollégák) ki az, vagy kik azok, akiket megkérne arra, hogy vegyenek részt az Ön kampányában?

TÁRGYALÁS (NEGOTIATION)

Ebben a részben:

- Megismerkedünk azokkal a helyzetekkel, amikor tárgyalás folyik
- Gyakoroljuk a tárgyalás módszereit

További segítséget adnak a **tárgyalással** kapcsolatos fejezetek a **Kommunikáció** c. kötetben

1. Gyakorlat

Volt-e már Ön olyan helyzetben, hogy tárgyalnia kellett? Ha volt álláspontja, mennyire tudta érvényre juttatni?

Mielott bármilyen tárgyalásba kezdenénk, gondoljuk át a következőket:

Van-e értelme a tárgyalásnak?

Akkor van a tárgyalásnak értelme, ha a résztvevők hajlandók egymást meghallgatni és közös megoldásra szeretnének jutni.

Mi az, amirol tulajdonképpen tárgyalni akarnak?

Fontos, hogy a résztvevők mindannyian megegyezzenek a tárgyalandó kérdésekről.

Tárgyalás közben ügyeljünk a következőkre:

- Magyarázzuk meg álláspontunkat

- Világos érvekkel támasszuk alá véleményünket
- A vitában nemcsak beszélnek, de meg is hallgatják egymást a résztvevők
- Mindig legyünk nyitottak a kompromisszumra

2. Gyakorlat

Legalább négy résztvevővel alkossunk csoportot és találjunk ki valamilyen vitatémát. Az alábbiakban említünk néhány helyzetet, amelyben több résztvevő van és közösen kell döntést hozniuk. A csoportban mindenkinek meg van a maga véleménye és biztosítani kell, hogy ezt el is mondhassa, de meg kell találni a mindenkinek megfelelő megoldást.

- (a) Hova menjen a család kirándulni vasárnap délelőtt
- (b) Milyen ajándékot vegyenek a gyerekeknek Karácsonyra
- (c) Fogjon-e a család vállalkozásba
- (d) Melyik középiskolába írassák be a gyereket
- (e) Saját ötlet:

Ha befejezték a beszélgetést az egyes témákról, foglalják össze a tanulságokat:

- Hogyan zajlott a beszélgetés?
- Találtak-e olyan megoldást, amellyel mindenki elégedett volt?
- Lehetőséget kapott-e mindenki, hogy elmondhassa a véleményét?
- Hogyan érezték a tárgyalás alatt a résztvevők (nyomás vagy kontrol alatt, aktív részvétel stb.)

Írja le tapasztalatait:

3. Gyakorlat

Szerepjáték

Ehhez a gyakorlathoz az optimális csoportlétszám 6-15 résztvevő. A cél a tárgyalás gyakorlása és hogyan jusson a csoport olyan megegyezésre, amely mindenkinek megfelel.

Térjünk vissza Szentlipót városához (lásd ebben a kötetben), ahol a Zöldek nevéű környezetvédelmi szervezet működik. Ez a szervezet aggódik a városban működő Mac Tox környezetszennyező tevékenysége miatt. A szervezet bizottsága összeül, hogy valamilyen akciót kezdeményezzen az üzem ellen. A bizottságban három álláspont érvényesül:

- (a) vannak, akik demonstrációt szerveznének a gyár ellen
- (b) vannak, akik a szennyezést buncselekménynek tekintenék és feljelentenék az üzemet
- (c) vannak, akik levelet írnának a cégnek, hogy üljenek le a szervezettel tárgyalni, az önkormányzat bevonásával

Kis papírlapokra írjuk fel ezeket a javaslatokat, mint szerepeket, úgymint: **tünteto, feljelentő, levélíró**. Ügyeljünk arra, hogy annyi cédulát készítsünk, ahányan a csoportban vagyunk és mindhárom szereptípusból egyforma számban (ha páratlan számú a csoport, akkor valamelyikből eggyel többet). A cédulákat összehajtva tegyük egy kalapba és mindenki kihúzza a maga szerepét. Mivel nem tudjuk, hogy kinek melyik szerep jutott, az első feladat az, hogy kitaláljuk, kikkel vagyunk azonos véleményen. Miután ez kiderült, a három csoport üljön össze és alakítsa ki stratégiát. Ezután üljön össze megint a bizottság (csoport) és próbáljunk meg kompromisszumra jutni.

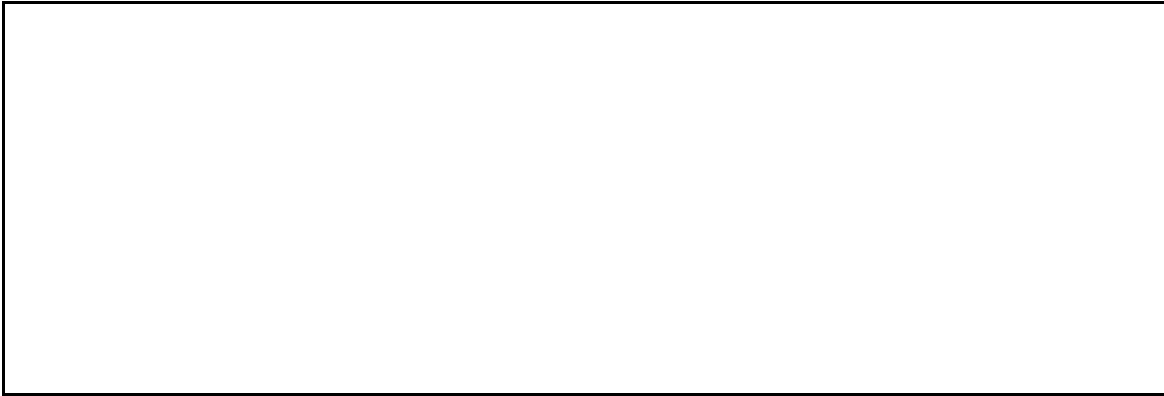
Értékelo kérdések

Sikerült mindenkit kielégítő kompromisszumra a csoportban? Írjuk le a tárgyalási folyamat tapasztalatait:

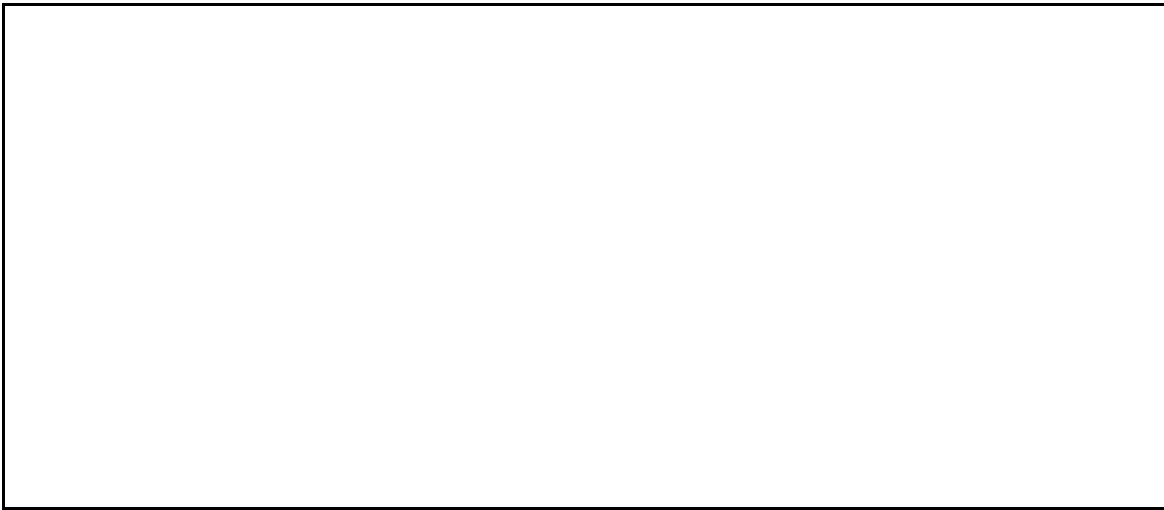
Mindenkinek volt véleménye a csoportban? Voltak-e domináns személyek és álláspontok? Volt-e olyan, aki egyáltalán nem vett részt a vitában?

Volt-e olyan személy a csoportban, akinek hatására változott az Ön véleménye? Mivel magyarázza ezt?

Tapasztalatai szerint melyek a sikeres tárgyalás fő feltételei?

A large, empty rectangular box with a black border, intended for the respondent to write their answer to the question above.

Mi történik, ha ezekből a legfontosabb feltételekből valamelyik hiányzik?

A large, empty rectangular box with a black border, intended for the respondent to write their answer to the question above.

KONSZENZUS JÁTÉK: VAJON MENNYI? (CONSENSUS GAME: GUESS HOW MANY?)

Ebben a részben:

- Játékosan gyakorolhatjuk a döntéshozást
- Tapasztalhatjuk a különbséget a csoportos és egyéni döntéshozás között
- Kipróbálhatjuk a döntéshozás különböző formáit
- Megtapasztalhatjuk, hogy a résztvevők száma milyen hatással van a döntéshozás minőségére

A döntéshozás módszereiről további információkat lásd a **Hogyan érünk el megegyezést** c. részt ugyanebben a kötetben.

A mostani egy egyszerű játék, amelyben egyszerű döntéseket kell hozni, de amint csoportosan kell dönteni, már csak **egyetlen** döntést lehet hozni.

Amire szükségünk van:

Egy nagy bögre (üveg, edény, doboz vagy tál)

30 – 60 kis tárgy, pl. gyufaszál, gomb, gemkapocs stb.

Gyakorlat

- Valaki harmincnél több tárgyat belerak az edénybe, csak ő tudja, hogy pontosan mennyit
- Az edényt az asztal közepére tesszük és mindenki felbecsüli a tárgyak számát. A beszélgetés tilos. Mindenki leírja a saját becslését és senkinek nem mutatja meg
- Keressünk egy partnert és csináljunk közös becslést, eközben azt is megbeszélhetjük, milyen módszerrel lehet egy mennyiséget jobban felbecsülni vagy kalkulálni. Írd le azt a mennyiséget, amiben közösen megállapodtatok
- Forduljatok egy másik pároshoz és végezzétek együtt a becslést. Ismét beszéljétek meg a legjobb módszert. Írd le a közösen megállapított becslést.
- Üljetek össze egy másik négyes csoporttal és ismételjétek meg a fentieket

- Most már nyolcan vagytok egy csoportban és egy másik nyolcas csoporttal együtt végezzétek el a becslést
- A végén az a személy, aki beletette a tárgyakat az edénybe, közli a pontos számot
- Melyik becslés állt legközelebb ehhez a számhoz?

A becsléseket kövessük nyomon diagrammokkal, mint például az alábbi:

Értékelo kérdések

Mennyire tértek el egymástól a becslések?

Hogy érezted magad a döntéshozatal folyamatában? Mennyire voltál aktív?

Mennyire befolyásolták csoporttársaid a döntésedet?

Hogyan hozott döntéseket a csoport? Változott-e a módszer a csoporttagok számának növekedésével?

HOGYAN FOGLALKOZZUNK AZ EMBEREKKEL? (DEALING WITH PEOPLE)

AZ OBSTRUKTÍV MAGATARTÁS (OBSTRUCTIVE BEHAVIOUR)

E rész célja, hogy segítsen:

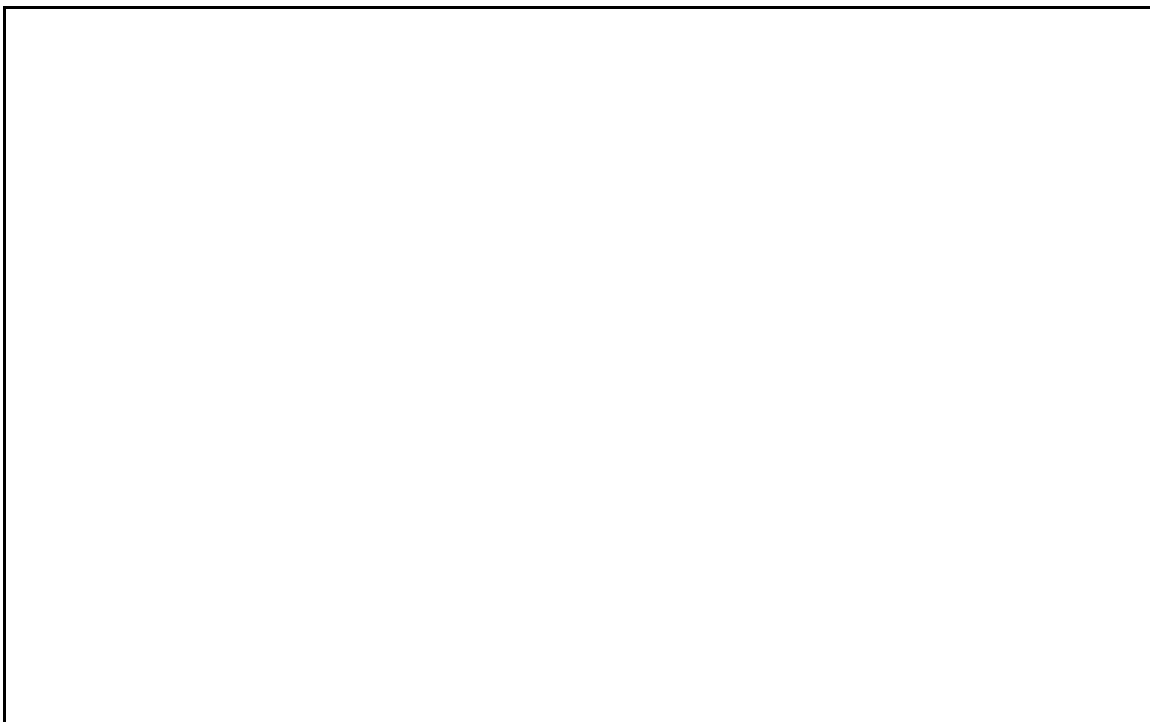
- ◆ Megérteni azt, hogy bizonyos embereket miért tudunk nehezen kezelni
- ◆ Megtanulni azt, hogyan viszonyuljunk pozitívan az obstruktív magatartáshoz

Találkozott-e valaha a következő magatartásbeli megnyilvánulásokkal?

- ◆ Közösén végzett feladatnál a kolléga igyekszik kihúzni magát a munka alól
- ◆ Egy bolti eladó azzal vádolja meg Önt, hogy szándékosan megrongálta a vásárolt árut csak azért, hogy visszakaphassa a pénzt
- ◆ Valaki a kocsmában minden ok nélkül önbe kötött
- ◆ A szomszéd rendszeresen kölcsönkéri a szerszámait és konyhai eszközeit de mindig elfelejti visszahozni őket
- ◆ Egy másik autós elozés közben dühösen mutogat

Mikor fordult elő utoljára, hogy Ön ilyen nehéz emberrel találkozott? Írja le tapasztalatát:

Hogyan kezelte a helyzetet? Mit érzett?

Gondolkozzon el, miért viselkedett így az illető? Elképzelhető, hogy rájön ennek a destruktív magatartásnak az okára? Lehet, hogy az illető fél, szorong valamitől vagy dühös valami miatt?

Az Ön által tapasztalt és leírt magatartás mögött vajon milyen okok lehetnek?

1. Gyakorlat

Az alábbiakban tekintsünk át 6 különböző magatartást, amelyek „nehéznek” ítélnék. Ha együtt kíván a jelenlévőkkel dolgozni, alkossanak csoportokat és úgy oldják meg a feladatokat. Beszéljék meg a következő kérdéseket az esetek kapcsán:

- ◆ Milyen indítékok lehetnek az esetben előforduló magatartás mögött?
- ◆ Hogyan reagálna a szituációra?

Nem-együttműködő magatartás

Önt egy új munkahelyre osztották be. Ezt a munkahelyet meg kell osztania egy másik munkással, aki nem mutatkozik együttműködőnek és láthatóan zavarja az Ön jelenléte.

Bár a főnök beszélt már vele erről, ő továbbra is barátságtalan és csak akkor szól Önhöz, ha nagyon szükséges. Ez borzasztóan megnehezíti a munkahelyi légkört.

Határozatlan magatartás

Gyermekével elmegy vásárolni. Majdnem mindig ugyanaz a történet. A gyereknek megtetszik egy szép nadrág, jól is áll neki és Önnek is tetszik. Nem tudja azonban eldönteni, hogy megvegye-e, mert lehet, hogy máshol még jobbat talál. Három óra múlva lélekszakadva rohannak vissza, hogy még zárás előtt a boltba érjenek.

Vannak olyanok, akik a teendoik listáját elkészítik és úgy indulnak útnak. Mindig nehézséget okoz azonban a sorrend és, hogy melyikkel kezdjék.

Mindig késon

Egyik barátunk mindig minden honnét elkésik. Mindegy, hogy úszni mennek vagy csak a kocsmába, mindig akkor érkezik meg a találkahelyre, amikor Ön már belefáradt a várakozásba és éppen indulni készül. Ha együtt ebédelnek, biztos lehet benne, hogy várakoznia kell és a munkahelyre is később ér csak vissza. Egyébként kiváló ember sok jó tulajdonsággal, de ez a rossz szokása már lassan barátságukat is veszélyezteti.

Legutóbb egy állásmegbeszélésről késett el. A következmények előre megjósolhatók voltak.

A megbízhatatlan

A lakógyűlésen mindig megjelenik az egyik lakó, aki amiatt aggályoskodik, hogy nem elég részt a közös munkából. Ezért eloszeretettel vállal fel teendőket, amelyeket a következő gyűlésig el fog végezni.

Amikor azután a következő gyűlésre eljön, mindig talál valami mentséget, ami miatt nem tudta befejezni, vagy akár elkezdni a vállalt munkát. Lassan már mindenki hozzászólt ehhez a magatartáshoz.

A mindenben rosszat kereso magatartás

A szomszédoddal mindig baj van. Amolyan „nem tudom megtenni” ember. Azért nem vágja le a fűvet, mert ezzel a gyerekeket az állandó focizásra ösztönöznék. Azért nem ültet fákat, mert úgyis tönkremennének.

„Mi értelme, hogy munka után nézzek – úgysem kapnám meg!”

„Mi értelme a sebességkorlátozásnak? Az emberek úgysem tartják be”

Az agresszív magatartás

Hétfel délelőtt nagy a sorban állás a kerületi polgármesteri hivatal ügyfélszolgálatánál. Lassan Ön kerülne sorra, amikor valaki odatolakszik, mondván, hogy már régóta sorban áll, csak közben – hogy hasznosítsa az időt – elment egyéb dolgait elintézni. Erre ugyan senki nem emlékszik, de o váltig állítja az igazát. Bár a többiek morgolódnak, Ön kénytelen engedni neki.

Felismeri ezeket a magatartásokat embertársai között?

Elképzelések arra, hogyan viselkedjünk az ilyen helyzetekben:

Ha valaki nem együttműködő, lehet, hogy valamilyen okból fél a helyzettől, amibe belekerült. Próbáljuk meg felderíteni, mit tud erről a helyzetről, milyen tapasztalatai vannak és mi lenne jó neki. Próbáljunk meg beszélgetni vele.

Ha valaki agresszív, próbáljunk meg nyugodtnak maradni és ne támadjunk vissza. Kerüljük el az agresszív személlyel való összeütközést vagy megalázását.

Ha valaki megbízhatatlan, csökkentsük vele szemben az elvárásainkat és ha lehet, osszuk meg a feladatokat több ember között, hogy ne annak az egyetlen embernek a vállán nyugaljon minden felelősség. Adjunk olyan feladatokat neki, hogy az illető megtapasztalhatta cselekedetei következményeit.

Ha valaki mindig elkésik, ismételten nyilvánítsuk ki nemtetszésünket. 'Bizonyos problémáim vannak veled...'. 'Számomra nehézséget okoz, ha mindig...'. 'Mérges leszek, igazán felbosszít ha te mindig...' stb. Lehet, hogy az a baj a barátunkkal, hogy képtelen megítélni cselekedeteit a mások szemszögéből.

A mindenben rosszat kereso magatartással szemben mindig a dolgok jobbik oldalát hangsúlyozzuk, de ne bántsuk meg az illetőt. Próbáljuk meg kitalálni, mi az oka az ilyen magatartásnak és javítsunk rajta, tegyük pozitívvá, konstruktívvá.

Ha valaki határozatlan, segítsünk neki a dolgok lényegét megkeresni és ehhez képest rangsoroltassunk fontosság szerint. A több lehetőség közötti választás megtanulása hosszú folyamat, sok kis lépésből tevődik össze, s ha egyet is kihagyunk, az eddigi fáradozás kárba veszhet. Kérdezzük meg tőle, mi lehet a rossz következménye annak, ha nemet mond valamire.

Mi segít az emberekkel való foglalkozásban?

Tegyük a következőket:

Hallgassunk oda

Tanúsítsunk tiszteletet mások iránt

Ismerjük el mások teljesítményét

A másikkal szemben mindig legyünk tisztességesek

Ne veszítsük el humorérzékünket

Amit kerüljünk el:

Felesleges ítéletek

Elhamarkodott következtetések

Szükségtelen kritika

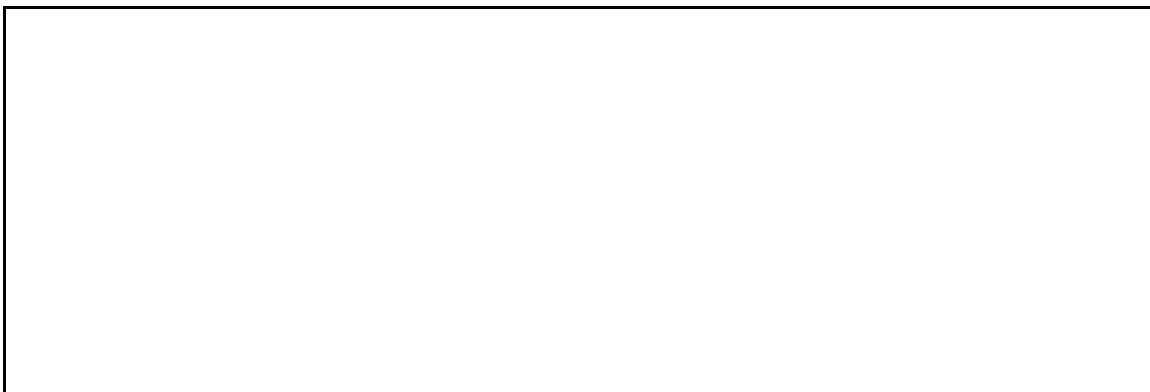
Átgondolatlan feltételezések

Értékelo kérdések

Ön szerint mi az oka annak, hogy néha nehezen bírunk emberekkel?

Tapasztalata szerint mi a leghatékonyabb módszer a romboló (obstruktív) magatartással szemben?

E gyakorlat vagy a csoportos beszélgetés alapján van-e valamilyen ötlete, amelyet jó lenne kipróbálni? Írja le ide:

A large, empty rectangular box with a thin black border, intended for the user to write their idea or suggestion.

FORGALMI LÁMPA (TRAFFIC LIGHTS)

Ez egy játékos módszer arra, hogyan értékeljük a munkánkat.

Ezt a gyakorlatot egyénenként vagy csoportosan is elvégezhetjük.

A következőkben egy forgalmi lámpát látunk, a három szín mellett üresen hagyott helyekkel. Ezeket a színeket felhasználhatjuk annak jelölésére, hogyan érzünk valamilyen tevékenységgel vagy eseménnyel kapcsolatban.

Piros: rossz tapasztalatot jelez, nem vagyunk megelégedve a tevékenység sikerességével

Sárga: jelzi, hogy nagyjából minden rendben van, de nem vagyunk túl lelkesek, a dolog jobban is mehetett volna

Zöld: pozitív eredményt jelez, úgy érzed, a dolgok jól sikerültek, érdemes volna megismételni stb.

Példa

Ebben a kötetben szerepel egy gyakorlat, amelynek az a címe: **Hogyan fejlesszük és ellenőrizzük a részvételt?** Vegyük elő ezt a gyakorlatot, amelyben egy csoport beszélget és a gyufaszálak számával értékelik azt, amit a személyek adott esetben mondanak. A forgalmi lámpák „beállításával” a személyek értékelni tudják a tevékenységet, például a következő módon:

Forgalmi lámpa (rajz)

Piros	túl sok gyufaszál
Sárga	ido
zöld	beszélgetés a politikáról

Ebból az ábrából első pillantásra látható, hogy az illető nem szerette a gyufaszálakat használni, nem volt elégedett a gyakorlat e részével és ezt a módszert ismét nem választaná. Ugyanakkor úgy gondolta, hogy a gyakorlattal eltöltött idő nagyjából megfelelt a várakozásának. Viszont kifejezetten szerette a gyakorlat során kialakult vitát a politikáról.

Gyakorlat

Most értékelje valamilyen nemrég végzett tevékenységét. Gondoljon valamire, amit nemrég fejezett be. Írja le ide, mi volt az:

Mi az, amit PIROSSAL, SÁRGÁVAL és ZÖLDDEL jelölne a tevékenységével kapcsolatban?

Írja le véleményét az alábbi közlekedési lámpa színei mellé!

Közlekedési lámpa (rajz)

Amint a csoport tagjai befejezték a vélemények beírását a közlekedési lámpák színei mellé, mutassák meg egymásnak és állapítsák meg a megegyezéseket és különbségeket. Vitassák meg azt, hogy mit változtatnának, ha ugyanezt a tevékenységet még egyszer el kellene végezniük. Gondolkozzanak annak lehetőségéről, hogyan változtatnának a PIROS SZÍN mellé írt hibákon és mit tartanának meg a ZÖLD LÁMPA mellé írt eredményekből.

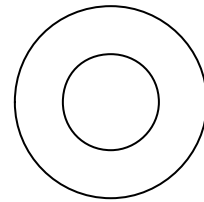
ÖKÖRSZEM (BULL'S EYE)

Szavazz a lábaddal

Ez a játék lehetőséget ad arra, hogy kifejezésre juttassa érzelmeit egy befejezett tevékenységével kapcsolatban és véleményét megossza másokkal.

A cselekedetek gyakran többet mondanak, mint a szó!

Rajzoljunk egy nagy ökörszemet egy papírlapra és a papírlapot helyezzük a padlóra a szoba közepén. (4 darab A4-es formátumú lapból kialakítva és összeragasztva).

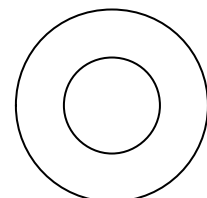
Az ökörszem közepe a 'találat' vagy kituno. Minél inkább eltávolodunk a kör középpontjától annál inkább elégedetlenek vagyunk, azaz valamilyen módon tevékenységünk „cél tévesztett”.

Legyünk biztosak afelől, hogy mindenki érti, miről is van szó, mit fogunk értékelni. Ez lehet egy esemény, egy szeminárium vagy egyéb teljesítmény. A csoport akár kérdéseket is összeállíthat, aminek alapján értékelünk.

Vegye sorra az értékeléssel kapcsolatos kérdéseket és kérjé meg a csoport tagjait, hogy a célhoz képest helyezték el az ábrában azt a pontot, amely legjobban kifejezi véleményüket. Például, mennyire voltak sikeresek (vagy a csoport mint egész) a kituzott célok eléréséhez?

Szavazás a papíron

Rajzolja le az ökörszemet egy nagy papírlapra. Adjon a csoport minden tagjának kis színezetett ragasztós papírdarabkákat vagy színes tollakat (ceruzákat).

Adja meg a listáját annak, amit értékelni fogunk.
Mindegyik listán szereplő tételt különböző színrel
jelölünk.

A csoportban mindenkinek meg kell jelölnie az ökörszemben a színes papírokkal vagy tollal azt a helyet, amely a középponthez képest a tevékenység sikerességéről alkotott véleményét tükrözi. Így például a vörös szín azt fogja jelölni, hogy mennyire sikerült a tagoknak (csoportnak) a kitűzött célt elérnie?

Mindezt addig folytassuk, amíg mindenki minden szempontot értékelt.

Ha most ránézünk az ökörszemre, látni fogjuk, hogy a tevékenységet hogyan értékelték. A színes pontok elhelyezkedéséből látható válik, milyen magasra értékelték a csoport a tevékenységet. Ha ennél is pontosabb eredményt akarunk elérni, számozzuk be az ökörszemben elhelyezett köröket, s így az értékelő pontokat akár ki is tudjuk számolni és sorrendet tudunk felállítani.

